

Regeringens proposition

1988/89:97

om anslag till riksgäldskontoret

Prop.
1988/89:97

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 23 februari 1989.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Odd Engström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag om anslag till riksgäldskontoret för budgetåret 1989/90. Vidare föreslås vissa lagändringar som föranleds av att riksgäldskontoret den 1 juli 1989 blir en myndighet under regeringen i stället för som tidigare en myndighet under riksdagen.

Lag om ändring i lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Börsstyrelsen skall bestå av elva ledamöter. Ordförande, vice ordförande och *fyra* andra ledamöter utses av regeringen. I övrigt utses genom val en ledamot av *fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret samfällt*, en ledamot av Svenska handelskammarförbundet, en ledamot av Sveriges industriförbund *samt* två ledamöter av medlemmarna av fondbörsen. För varje ledamot skall finnas en suppleant som utses i samma ordning som ledamoten.

Sker ej val enligt första stycket, utser regeringen ledamot och suppleant som skulle ha utsetts genom sådant val.

Börsstyrelsens ledamöter och suppleanter för dem utses för tre kalenderår. Avgår någon i förtid, utses efterträdare för återstående tid.

Regeringen bestämmer arvoden för ledamöter och suppleanter.

*Föreslagen lydelse*5 §¹

Börsstyrelsen skall bestå av elva ledamöter. Ordförande, vice ordförande och *fem* andra ledamöter utses av regeringen. I övrigt utses genom val en ledamot av Svenska handelskammarförbundet, en ledamot av Sveriges industriförbund *och* två ledamöter av medlemmarna av fondbörsen. För varje ledamot skall finnas en suppleant som utses i samma ordning som ledamoten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Senaste lydelse 1984:439.

Lag om ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs att 2, 4 och 13 §§ lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

Kassan förvaltas av en styrelse med säte i Stockholm. Styrelsen består av tio ledamöter.

Regeringen utser *två* ledamöter och *två* suppleanter för dem för tre år. *Fullmäktige i riksgäldskontoret utser en ledamot och suppleant för honom likaledes för tre år.*

Regeringen utser *tre* ledamöter och *tre* suppleanter för dem för tre år. *Regeringen förordnar en av dessa ledamöter att vara ordförande och en att vara vice ordförande.*

Sex ledamöter samt sex personliga suppleanter för dem väljs på ordinarie ombudsstämma. Av dessa väljs två ledamöter och deras suppleanter varje år för en tid av tre år. Val av ledamot eller suppleant sker för tiden till och med den ordinarie ombudsstämma som hålls under tredje året efter det år då valet förrättades.

Verkställande direktören är ledamot i styrelsen. Hans ställföreträdare är suppleant.

Avgår vald ledamot eller suppleant före utgången av den tid för vilken han är vald, väljs ny ledamot eller suppleant för återstående tid vid nästa ordinarie ombudsstämma.

Regeringen förordnar en av de av regeringen utsedda ledamöterna att vara styrelsens ordförande. Den av riksgäldsfullmäktige utsedde ledamoten är styrelsens vice ordförande.

Regeringen bestämmer arvoden till de av regeringen utsedda ledamöterna.

Regeringen bestämmer arvoden till de av regeringen och av riksgäldsfullmäktige utsedda ledamöterna.

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

4 §³

För revision av styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper utses årligen fyra revisorer. Av dessa utses en, som skall vara revisionens ordförande, av bankinspektionen, en av riksgäldsfullmäktige och två på ordinarie ombudsstämma. I samma ordning utses lika antal per-

För revision av styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper utses årligen fyra revisorer. Av dessa utses en av regeringen, en, som skall vara revisionens ordförande, av bankinspektionen och två på ordinarie ombudsstämma. I samma ordning utses lika antal personliga

¹ Lagen omtryckt 1983:578.

² Senaste lydelse 1987:1256.

³ Senaste lydelse 1987:802.

sonliga suppleanter. Av de på ombudsstämman utsedda skall en revisor och hans suppleant vara auktoriserade revisorer. Den andre på ombudsstämman utsedde revisorn och hans suppleant skall äga insikt och erfarenhet beträffande rörelse för fastighets- och tomträttsbeläning.

suppleanter. Av de på ombudsstämman utsedda skall en revisor och hans suppleant vara auktoriserade revisorer. Den andre på ombudsstämman utsedde revisorn och hans suppleant skall äga insikt och erfarenhet beträffande rörelse för fastighets- och tomträttsbeläning.

Verkställande direktör eller annan tjänsteman hos stadshypoteksförening eller av kassastyrelsen utsedd ledamot av föreningsstyrelse får ej vara revisor eller suppleant. Ej heller får den vara revisor eller suppleant som är tjänsteman hos kassan eller annars intager en underordnad eller beroende ställning till styrelseledamot eller verkställande direktör eller till sådan tjänsteman hos kassan åt vilken uppdragits att ombesörja bokföringen eller medelsförvaltningen eller kontrollen däröver. Ej heller får den vara revisor som är eller varit gift med eller sambo till sådan styrelseledamot eller tjänsteman som avses i detta stycke eller den som med honom är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon.

13 §⁴

Lydelse enligt prop. 1988/89: 104

Föreslagen lydelse

Som grundfond för kassan ställer staten till förfogande en av *riksgäldsfullmäktige* utfärdad garantiförbindelse på tjuoen miljarder kronor.

Som grundfond för kassan ställer staten till förfogande en av *regeringen eller, efter regeringens bestämmande, riksgäldskontoret* utfärdad garantiförbindelse på tjuoen miljarder kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

⁴ Senaste lydelse 1987:611.

Lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs att 3, 7, 12, 13, 17 och 27 §§ lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Banken förvaltas av en styrelse med säte i Stockholm. Styrelsen består av sex ledamöter.

Regeringen utser *en ledamot och en suppleant för honom* för tre år. *Fullmäktige i riksgäldskontoret utser en ledamot och suppleant för honom likaledes för tre år.*

Regeringen utser *två ledamöter och två suppleanter för dem* för tre år. *Regeringen förordnar en av dessa ledamöter att vara ordförande och en att vara vice ordförande.*

Tre ledamöter och tre suppleanter för dem väljes på ordinarie delägarsammankomst. Av dessa väljes en ledamot och suppleant för honom varje år för en tid av tre år. Val av ledamot eller suppleant sker för tiden till och med den ordinarie delägarsammankomst som hålles under tredje året efter det år då valet förrättades.

De fem ledamöter som utsetts enligt andra och tredje styckena utser verkställande direktör. Denne ingår som ledamot i styrelsen.

Den av regeringen utsedde ledamoten är styrelsens ordförande och den av riksgäldsfullmäktige utsedde ledamoten är vice ordförande.

Avgår ledamot eller suppleant, som valts på delägarsammankomst, före utgången av den tid för vilken han är vald, väljes ny ledamot eller suppleant för återstående tid vid nästa ordinarie delägarsammankomst.

Regeringen bestämmer arvoden till de av regeringen *och riksgäldsfullmäktige* utsedda ledamöterna.

Regeringen bestämmer arvoden till de av regeringen utsedda ledamöterna.

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

7 §

För revision av styrelsens förvaltning och bankens räkenskaper utses årligen fem revisorer.

Fullmäktige i riksgäldskontoret utser en revisor, som skall vara revisionens ordförande, och suppleant för honom. Bankinspektionen utser en revisor jämte suppleant för honom. Övriga revisorer jämte suppleanter för dem väljs på ordinarie delägarsammankomst.

Regeringen utser en revisor, som skall vara revisionens ordförande, och suppleant för honom. Bankinspektionen utser en revisor jämte suppleant för honom. Övriga revisorer jämte suppleanter för dem väljes på ordinarie delägarsammankomst.

Av de på delägarsammankomst

Av de på delägarsammankomst

¹ Lagen omtryckt 1983:588.

² Senaste lydelse 1987:1257.

utsedda revisorerna skall en revisor och hans suppleant vara auktoriserade revisorer. Bankinspektionen bestämmer arvode till den av inspektionen utsedde revisorn, och riksgäldsfullmäktige bestämmer arvode till den av fullmäktige utsedde revisorn.

utsedda revisorerna skall en revisor och hans suppleant vara auktoriserade revisorer. Bankinspektionen bestämmer arvode till den av inspektionen utsedde revisorn, och regeringen bestämmer arvode till den av regeringen utsedde revisorn.

12 §

Varje förening får till sammankomst sända tre ombud av vilka minst ett bör vara ledamot av föreningens styrelse.

Fullmäktige i riksgäldskontoret utser ett ombud att delta i sammankomsten.

13 §³

Sammankomst öppnas av den ledamot i styrelsen som denna utser. Ordförande vid sammankomsten utses av denna.

Bankens styrelseledamöter och revisorer bör vara närvarande vid sammankomst. De har rätt att delta i beslut utom i frågor som angår ansvarsfrihet för styrelsen, val av styrelseledamöter och revisorer jämte suppleanter samt arvoden för styrelseledamöter och revisorer. *I val som nu nämnts får ej heller riksgäldsfullmäktiges ombud delta.*

Bankens styrelseledamöter och revisorer bör vara närvarande vid sammankomst. De har rätt att delta i beslut utom i frågor som angår ansvarsfrihet för styrelsen, val av styrelseledamöter och revisorer jämte suppleanter samt arvoden för styrelseledamöter och revisorer.

Beslut fattas genom omröstning efter huvudtal med enkel röstövertikt. Vid lika röstetal gäller den mening som sammankomstens ordförande biträder. Val avgöres dock vid lika röstetal genom lottning.

17 §

Innan ordinarie sammankomst hålles skall styrelsen överlämna förvaltnings- och revisionsberättelserna till chefen för finansdepartementet, till fullmäktige i riksgäldskontoret och till föreningarna.

Innan ordinarie sammankomst hålles skall styrelsen överlämna förvaltnings- och revisionsberättelserna till chefen för finansdepartementet, till riksgäldskontoret och till föreningarna.

27 §⁴

Som grundfond för banken ställer staten till förfogande en av riksgäldsfullmäktige utfärdad garantiförbindelse på tvåtusenrehundra miljoner kronor.

Som grundfond för banken ställer staten till förfogande en av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, riksgäldskontoret utfärdad garantiförbindelse på tvåtusenrehundra miljoner kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

³ Senaste lydelse 1983:956.

⁴ Senaste lydelse 1986:429.

Lag om ändring i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier

Härigenom föreskrivs att 13 och 14 §§ lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Fråga om stöd enligt denna lag prövas av partibidragsnämnden. Nämnden består av ordförande och två andra ledamöter. Ledamöterna, som ska inneha eller ha innehaft ordinarie tjänst som domare, utses av riksgäldsfullmäktige för sex år.

Som partibidragsnämndens beslut gäller den mening varom flertalet ledamöter förenar sig eller, vid lika röstetal, ordförandens mening. Mot nämndens beslut får talan icke föras.

Föreslagen lydelse

13 §

Fråga om stöd enligt denna lag prövas av partibidragsnämnden. Nämnden består av ordförande och två andra ledamöter. Ledamöterna, som ska inneha eller ha innehaft ordinarie tjänst som domare, utses av riksdagens förvaltningsstyrelse för sex år.

Om det framkommer skiljaktiga meningar vid en överläggning i partibidragsnämnden tillämpas föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning i tvistemål. Nämndens beslut får inte överklagas.

14 §

Ansökan om stöd enligt denna lag görs skriftligen varje år hos riksgäldskontoret. Ansökan bör göras före utgången av oktober.

Partistöd och kanslistöd betalas såvitt möjligt ut samtidigt. Utbetalningarna görs av riksgäldskontoret kvartalsvis med en fjärdedel varje gång. Första utbetalningen görs inom en månad efter det att ansökan har gjorts. Utbetalningarna sker till respektive partis riksorganisation. På begäran av partiet kan dock kanslistödet eller del därav betalas till riksdagsgruppens kansli.

Ansökan om stöd enligt denna lag görs skriftligen varje år hos partibidragsnämnden. Ansökan bör göras före utgången av oktober.

Partistöd och kanslistöd betalas såvitt möjligt ut samtidigt. Utbetalningarna görs av riksdagens förvaltningskontor kvartalsvis med en fjärdedel varje gång. Första utbetalningen görs inom en månad efter det att ansökan har gjorts. Utbetalningarna sker till respektive partis riksorganisation. På begäran av partiet kan dock kanslistödet eller del därav betalas till riksdagsgruppens kansli.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Lagen omtryckt 1987:876.

Lag om ändring i lagen (1940:79) om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m. m. vid krig och krigsfara

Häri genom föreskrivs att lagen (1940:79) om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m. m. vid krig eller krigsfara skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, äger *Konungen*, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, meddela förordnande om utsträckning av tiden för uppvisande av växel och upptagande av protest till bevarande av växelfordran samt för uppvisande av check och företagande av annan åtgärd till bevarande av återgångsfordran på grund av check.

Sådant förordnande må avse antingen hela riket eller ock viss del av riket, såvitt angår åtgärd som där skall vidtagas.

Föreslagen lydelse

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, äger *regeringen*, efter hörande av fullmäktige i riksbanken, meddela förordnande om utsträckning av tiden för uppvisande av växel och upptagande av protest till bevarande av växelfordran samt för uppvisande av check och företagande av annan åtgärd till bevarande av återgångsfordran på grund av check.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Lag om ändring i lagen (1940:300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m. m. (moratorielag)

Häri genom föreskrivs att 1 och 5 §§ lagen (1940:300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m. m. (moratorielag) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Förelagen lydelse*

1 §

Befinner sig Sverige i krig eller krigsfara eller råda här eljest utomordentliga, av krig föranledda förhållanden eller vidtages i utlandet åtgärd, varigenom betalning till borgenär i Sverige hindras eller synnerligen försvåras, äger *Konungen*, när riksdagen ej är samlad, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret meddela förordnande, för viss tid eller tills vidare, om anstånd med betalning av gäld, om särskilda inskränkningar i borgenärs rätt att utsöka sin fordran, att söka att gäldenärens egendom avträdes till konkurs och att i övrigt göra gällande rättsliga verkningar av dröjsmål i avseende å betalningen, om uppskov med försäljning av utmätt eller konkursbo tillhörig egendom, eller om förbud för borgenär att genom försäljning eller annorledes skaffa sig betalning ur lös pant. Förordnande som nu sagts må ej gälla längre än till dess trettio dagar förflutit från det nästa riksdag sammanträtt.

Prövas under tid, då riksdagen är samlad, förhållande vara för handen som avses i första stycket, äger *Konungen* med riksdagens samtycke meddela förordnande som där sägs. Finnes under sådan tid oundgängligen nödigt att förordnande genast meddelas, må *Konungen* utfärda förordnandet efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, dock ej för längre tid än trettio dagar.

Befinner sig Sverige i krig eller krigsfara eller råda här eljest utomordentliga, av krig föranledda förhållanden eller vidtages i utlandet åtgärd, varigenom betalning till borgenär i Sverige hindras eller synnerligen försvåras, äger *regeringen* när riksdagen ej är samlad, efter hörande av fullmäktige i riksbanken meddela förordnande, för viss tid eller tills vidare, om anstånd med betalning av gäld, om särskilda inskränkningar i borgenärs rätt att utsöka sin fordran, att söka att gäldenärens egendom avträdes till konkurs och att i övrigt göra gällande rättsliga verkningar av dröjsmål i avseende å betalningen, om uppskov med försäljning av utmätt eller konkursbo tillhörig egendom, eller om förbud för borgenär att genom försäljning eller annorledes skaffa sig betalning ur lös pant. Förordnande som nu sagts må ej gälla längre än till dess trettio dagar förflutit från det nästa riksdag sammanträtt.

Prövas under tid, då riksdagen är samlad, förhållanden vara för handen som avses i första stycket, äger *regeringen* med riksdagens samtycke meddela förordnande som där sägs. Finnes under sådan tid oundgängligen nödigt att förordnande genast meddelas, må *regeringen* utfärda förordnandet efter hörande av fullmäktige i riksbanken, dock ej för längre tid än trettio dagar.

5 §

Ändå att förordnande som i 1 § sägs av *Konungen* utfärdats med

Ändå att förordnande som i 1 § sägs av *regeringen* utfärdats med

riksdagen, äger *Konungen*, såframt ej riksdagen annorledes beslutat, efter hörande av fullmäktige i riksbanken *och i riksgäldskontoret* föreskriva, att förordnandet skall helt eller delvis erhålla förlängd giltighet eller utsträckas att gälla senare förfallande gäld. Finnes förordnandet böra utsträckas på annat sätt skall vad i 1 § för varje särskilt fall stadgas lända till efterrättelse.

riksdagen, äger *regeringen* såframt ej riksdagen annorledes beslutat, efter hörande av fullmäktige i riksbanken föreskriva, att förordnandet skall helt eller delvis erhålla förlängd giltighet eller utsträckas att gälla senare förfallande gäld. Finnes förordnandet böra utsträckas på annat sätt skall vad i 1 § för varje särskilt fall stadgas lända till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

*dels att 3 och 3 a §§ skall upphöra att gälla,
dels att 2 § skall ha följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Befinner sig riket i krig, äger *Konungen*, efter hörande där så är möjligt av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret, i fråga om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av riksbankens räkenskaper meddela av förhållandena påkallade bestämmelser att gälla i stället för var i 8–14, 16, 17, 21, 24 och 27 §§ lagen den 30 juni 1934 (nr 437) för Sveriges riksbank samt i annan lag därutinnan finnes stadgat.

Vid krigsfara, vari riket befinner sig, så ock eljest under utomordentliga förhållanden, föranledda av krig eller krigsfara, vari riket befunnit sig, äger *Konungen*, på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter hörande av fullmäktige i riksgäldskontoret, meddela bestämmelser som i första stycket avses.

Föreslagen lydelse

2 §

Befinner sig riket i krig, äger *regeringen*, efter hörande där så är möjligt av fullmäktige i riksbanken, i fråga om riksbankens sedel- och myntutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av riksbankens räkenskaper meddela av förhållandena påkallade bestämmelser att gälla i stället för vad i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank samt i annan lag därutinnan finnes stadgat.

Vid krigsfara, vari riket befinner sig, så ock eljest under utomordentliga förhållanden, föranledda av krig eller krigsfara, vari riket befunnit sig, äger *regeringen* på framställning av fullmäktige i riksbanken, meddela bestämmelser som i första stycket avses.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Lag om ändring i lagen (1983:1061) med instruktion för riksdagens förvaltningskontor.

Härigenom föreskrivs att 2 och 3 §§ lagen (1983:1061) med instruktion för riksdagens förvaltningskontor skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §¹

Förvaltningskontoret skall, om inte annat är särskilt stadgat,

1. svara för frågor om förhandlingar som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare såvitt gäller riksdagen och dess myndigheter samt företräda riksdagen och dess myndigheter som arbetsgivare i arbetstvister rörande kollektivavtal som har slutits av förvaltningskontoret,

2. svara för riksdagens personalärenden,

3. meddela föreskrifter och råd såvitt gäller riksdagen och dess myndigheter i frågor som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare eller som behövs för tillämpningen av kollektivavtal som förvaltningskontoret har slutit,

4. handlägga frågor om inrättande och indragning av tjänster vid riksdagen,

5. handlägga frågor om arvoden och ersättningar till riksdagens ledamöter samt frågor angående pensioner och andra förmåner till ledamöterna och deras efterlevande,

6. svara för frågor om löner och ersättningar till arbetstagare hos riksdagen och dess myndigheter utom riksbanken *och riksgäldskontoret* samt frågor angående pensioner och andra förmåner till dessa arbetstagare och deras efterlevande.

6. svara för frågor om löner och ersättningar till arbetstagare hos riksdagen och dess myndigheter utom riksbanken samt frågor angående pensioner och andra förmåner till dessa arbetstagare och deras efterlevande.

Det åligger förvaltningskontoret att verka för en ändamålsenlig personal- och lönepolitik inom riksdagen och dess myndigheter och därvid beakta förhållandena på arbetsmarknaden i övrigt.

Förvaltningskontoret skall bereda varje riksdagens myndighet tillfälle att framföra sina synpunkter på förhandlingsfrågor som direkt berör myndigheten.

Förvaltningskontoret får överlämna till en riksdagens myndighet att handlägga avtalsfråga som ankommer på kontoret.

Förvaltningskontoret får, utom såvitt avser riksbanken *och riksgäldskontoret*, föreskriva eller för särskilt fall besluta att endast den som är svensk medborgare får inneha eller utöva tjänst vid riksdagen eller dess myndigheter.

Förvaltningskontoret får, utom såvitt avser riksbanken, föreskriva eller för särskilt fall besluta att endast den som är svensk medborgare får inneha eller utöva tjänst vid riksdagen eller dess myndigheter.

¹ Senaste lydelse 1985:1070.

3 §

Förvaltningskontoret skall

1. på grundval av egna beräkningar samt inkomna anslagsframställningar uppgöra förslag till anslag på statsbudgeten under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m. *i den mån uppgiften inte fullgörs av riksgäldskontoret.*

2. meddela för riksdagen och dess myndigheter utom riksbanken gemensamma budget- och redovisningsföreskrifter samt föreskrifter för utnyttjande av medel som har anslagits för riksdagsförvaltningen utom riksbanken *och riksgäldskontoret.*

Förvaltningskontoret skall verka för en rationell användning av de medel som ställs till förfogande för riksdagsförvaltningens verksamhet.

Förvaltningskontoret svarar för att intern revision sker av den inre riksdagsförvaltningen.

Förvaltningskontoret skall

1. på grundval av egna beräkningar samt inkomna anslagsframställningar uppgöra förslag till anslag på statsbudgeten under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.,

2. meddela för riksdagen och dess myndigheter utom riksbanken gemensamma budget- och redovisningsföreskrifter samt föreskrifter för utnyttjande av medel som har anslagits för riksdagsförvaltningen utom riksbanken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Lag om ändring i lagen (1988:1387) om statens upplåning

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen om statens upplåning skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lån som har tagits upp av staten förvaltas av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av riksgäldskontoret.

Föreslagen lydelse

2 §

Lån som har tagits upp av staten enligt 1 § förvaltas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av riksgäldskontoret.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 februari 1989

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hultérström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Lööw, Persson.

Föredragande: statsrådet Engström

Proposition om anslag till riksgäldskontoret

1 Inledning

Riksdagen har beslutat att riksgäldskontoret fr. o. m. den 1 juli 1989 skall vara en myndighet under regeringen (prop. 1986/87:143, KU 1987/88:1 och 1988/89:FiU4, rskr. 30). En organisationskommitté (Fi 1988:04) har fått i uppdrag att se över riksgäldskontorets framtida organisation och arbetsuppgifter. Kommittén har delat upp arbetet i två delar. De frågor som kommittén har bedömt måste lösas före den 1 juli 1989 har redovisats i delbetänkandet (SOU 1988:59) Riksgäldskontoret – från riksdagens verk till regeringens myndighet.

I ett kommande slutbetänkande skall kommittén behandla mer långsiktiga frågor och principiella överväganden om riksgäldskontorets verksamhet och organisation.

En sammanfattning av kommitténs delbetänkande bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*. Som *bilaga 2* bör fogas en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena.

Jag tar i denna proposition upp de frågor som bör behandlas inför det ändrade huvudmannaskapet den 1 juli 1989. Dessa frågor är riksgäldskontorets anslag för budgetåret 1989/90 samt vissa författningsändringar som är en följd av det ändrade huvudmannaskapet. I anslutning till frågan om anslag för budgetåret 1989/90 lämnas en redogörelse för sammansättning- en av kontorets styrelse m.m.

Mitt förslag: Medel till riksgäldskontoret bör för budgetåret 1989/90 anvisas enligt nedanstående uppställning under statsbudgetens VII huvudtitel. Som jämförelse redovisas också riksgäldskontorets budget för 1988/89 och utfallet för verksamhetsåret 1987/88.

Anslag (i tusental kronor)	Utfall 1987/88	Budget 1988/89	Förslag 1989/90
1. Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning, förslagsanslag	778 863	905 420	936 142
2. Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader, förslagsanslag	43 466	44 918	51 745
3. Riksgäldskontoret: Garantiverksamhet, förslagsanslag	(-83 956)	1	1
4. Riksgäldskontoret: Uppdragsverksamhet, förslagsanslag	(-4 571)	1	1
5. Riksgäldskontoret: Systemutveckling m. m., reservationsanslag	3 100	6 995 ¹	7 637

¹ Varav 4 445 begärt på tilläggsbudget I för budgetåret 1988/89

Den fortsatta framställningen följer det föreslagna anslagssystemet; se vidare skälen för mitt förslag. Uppgifterna för de tidigare åren har räknats om för att bli helt jämförbara med anslagsframställan för budgetåret 1989/90.

Jämfört med tidigare år har anslaget Räntor på statsskulden renodlats. Provisionskostnader, kreditavgifter och vissa andra kostnader som tidigare redovisades under anslaget Räntor på statsskulden har i förslaget förts över till VII huvudtiteln och redovisas där under anslaget Kostnader för upplåning och låneförvaltning. I samband med vårens kompletteringsproposition återkommer jag med en beräkning av anslaget Räntor på statsskulden. Hänsyn kommer då att tas till att vissa kostnader överförs till VII huvudtiteln.

Utgifterna och inkomsterna under anslaget Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning har tidigare redovisats på tre anslag, nämligen Räntor på statsskulden, Riksgäldskontoret: Vissa kostnader vid emission av statslån m.m. samt till mindre del på anslaget Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader.

Anslaget Riksgäldskontoret: Garantiverksamhet har i hittillsvarande anslagsstruktur sin motsvarighet i två anslag, nämligen under sjunde huvudtiteln: Täckande av förluster till följd av vissa statliga garantier och under tolfte huvudtiteln: Förlusttäckning till följd av statliga garantier till svensk varvsindustri och beställare av fartyg. Dessa två anslag ersätts sålunda av det nya anslaget Riksgäldskontoret: Garantiverksamhet.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: Förslagen tillstyrks eller lämnas i huvudsak utan erinran.

Statskontoret anser dock inte att föreslagen funktion för strategisk planering bör inrättas nu. Ett eventuellt resurstillskott bör i stället avsättas som utrednings- och utvecklingsresurs till riksgäldsdirektörens förfogande. Statskontoret ifrågasätter också att ADB-frågorna genom ett särskilt anslag behandlas som avskilda från verksamhetsfrågorna.

Riksrevisionsverket framför vissa synpunkter av teknisk karaktär.

Skälen för mitt förslag: Riksgäldskontorets huvuduppgift skall som tidigare vara att ta upp och förvalta lån för staten. De belopp riksgäldskontoret skall låna upp och förvalta är mycket omfattande. Detta ställer stora krav på effektivitet och säkerhet i kontorets verksamhet. Enligt mitt förslag delas anslaget upp i fyra förslagsanslag, vilka fördelas på räntor på statsskulden, kostnader för upplåning och låneförvaltning, garantiverksamhet samt uppdragsverksamhet. Anslaget för kontorets förvaltningskostnader bör under första året ges i form av förslagsanslag och därefter som ramanslag. Härtill kommer ett reservationsanslag för systemutveckling m. m. Förslaget ansluter sig till pågående reformarbete med statens anslagssystem genom användningen av ramanslag för förvaltningskostnader. Anslagssystemet är också utvecklingsbart mot ett system med målstyrning och resultatansvar för verksamhetens olika delar.

Närmare om anslagen m. m.

Förslaget har utformats utan hänsyn till de framtida förändringar som kan aktualiseras när kommittén lämnat sitt slutbetänkande.

Statens nettouplåning för budgetåret 1989/90 har i november 1988 beräknats till 25 miljarder kr. varav 15 miljarder avser riksgäldskontorets kreditgivning vid sidan av budgeten. Statens refinansieringsbehov på den inhemska marknaden beräknas till 153 miljarder kr.

Liksom tidigare gäller som norm att staten inte skall nettolåna i utlandet. Den långfristiga bruttouplåningen i utlandet har riksgäldskontoret beräknat till 17 miljarder kr.

Riksgäldskontorets verksamhet på garantiområdet antas fortsätta efter samma linjer som hittills.

Riksgäldskontorets uppdragsverksamhet omfattar för närvarande kreditgivning vid sidan av budgeten till vissa affärsverk m. fl. Kreditgivningen har ökat från ca 3 miljarder kr. budgetåret 1987/88 till ca 7 miljarder kr. för budgetåret 1988/89. Kreditgivningen beräknas öka till ca 15 miljarder under budgetåret 1989/90. Ökningen beror framför allt på att nya låntagare t. ex. statens vattenfallsverk, affärsverket FFV, centrala studiestödsnämnden och banverket kommer till.

Räntor på statsskulden uppskattades i budgetpropositionen 1988 till 58 miljarder kr. Av naturliga skäl är det svårt att nu ange någon säker beräkning av räntorna. För närvarande gäller att riksgäldskontoret successivt redovisar sådana beräkningar till finansdepartementet och att regeringen lämnar ett slutligt förslag till anslagsberäkning i kompletteringspropositionen. Avsikten är att det skall göras på samma sätt också i fortsättningen.

Det nya anslaget *kostnader för upplåning och låneförvaltning* avser volymberoende utgifter, huvudsakligen ersättningar för externa tjänster i samband med emissioner och låneförvaltning. En av de förutsättningar som ligger till grund för förslaget är att tre premieobligationslån kommer att emitteras under budgetåret 1989/90. Förslaget innebär ett anslag om totalt ca 936 milj. kr., fördelat enligt följande:

- Upplåning inom landet: ca 450 milj. kr.
- Inhemsk låneförvaltning: ca 235 milj. kr.
- Utlandsupplåning: ca 251 milj. kr.

Det föreslagna anslaget *förvaltningskostnader* avser basresurserna för verksamheten. Förslaget innebär ett anslag om totalt 51 745 tkr. Efter omföring av vissa kostnader till anslaget Kostnader för upplåning och låneförvaltning och Garantigivning och justering av anslaget med hänsyn till en minskning av revisionsenheten blir basen för pris- och löneomräkning 44 714 tkr.

Pris- och löneomräkningen uppgår till 4 252 tkr.

För administrationen av det beslutade ungdomsbosparandet har 400 tkr. tagits upp under posten lönekostnader. Vidare föreslås insatser om sammanlagt 958 tkr. för återbemanning av den samhällsekonomiska gruppen och för viss utökning av tillfällig personal inom kontoret.

För personalutveckling och representation har beräknats 1 000 tkr. resp. 200 tkr., vilket innebär en ökning med 514 tkr. resp. 157 tkr.

Återbesättandet av den samhällsekonomiska gruppen för att stärka riksgäldskontorets långsiktiga planeringsfunktioner är en kompensation för att lönedel för dessa tjänster av kontoret har utnyttjats för extraordinära insatser inom ekonomi- och upplåningsenheterna. *Statskontoret* har ifrågasatt om inte ett eventuellt resurstillskott för en återbemanning av den samhällsekonomiska gruppen, i avvaktan på resultatet av den översyn av riksgäldskontorets organisation som statskontoret utför på uppdrag av kommittén, i stället borde avsättas som utrednings- och utvecklingsresurs till riksgäldsdirektörens förfogande. De föreslagna åtgärderna har av kommittén bedöms vara mycket angelägna. Jag delar kommitténs bedömning. Åtgärderna bör öka effektiviteten i skuldförvaltningen. Återbemanningen av den samhällsekonomiska gruppen utgör inte något hinder för en senare omorganisation och föregriper inte heller statskontorets utredning.

Anslaget till *garantiverksamhet* avser alla typer av garantier inom ramen för riksgäldskontorets garantiverksamhet. Enligt förslaget tas anslaget upp med ett formellt belopp.

Infriade garantier är den dominerade posten på utgiftssidan i budgeten och har här beräknats till 50 milj. kr. På inkomstsidan i budgeten ingår återvunna garantier, här beräknade till 10 milj. kr. och garantiavgifter, här

beräknade till 110 milj. kr. Budgetkalkylen innebär således för budgetåret 1989/90 ett inkomstöverskott med 70 milj. kr.

Anslaget till *uppdraagsverksamhet* avser för närvarande enbart krediter till affärsverk m.fl. Anslaget skall enligt förslaget tas upp med ett formellt belopp och någon budget redovisas inte här. Liksom tidigare kommer verksamheten att lämna överskott.

Anslaget till *systemutveckling m.m.* avser alla utgifter, utom löner, för drift av ADB-system på egen dator och tekniskt underhåll av egen datorutrustning. Dessutom ingår kostnader för vissa utredningar som inte är direkt knutna till ADB-verksamheten, t.ex. konsultstudier avseende det administrativa genomförandet av statsupplåningen. Preliminärt har kommittén i betänkanden föreslagit ett anslag om ca 6,4 milj. kr. Kommittén har därefter i en komplettering till betänkandet anfört att reservationsanslaget för ADB-verksamheten bör ökas med 1,2 milj. kr. för systemutvecklingskostnader beträffande vinstkontrollsystemet för premieobligationer och med 3,3 milj. kr. för maskininvesteringar. Beträffande vinstkontrollsystemet anför kommittén att det är nödvändigt att en översyn kommer till stånd omedelbart.

Statskontoret har ifrågasatt det lämpliga i att ADB-frågorna behandlas som avskilda från verksamhetsfrågorna. Statskontoret föreslår dock inte något alternativ utan framhåller att det föreslagna anslagssystemet skapar förutsättningar för att i ett snare skede åstadkomma en förändring.

Den av kommittén föreslagna ytterligare ökningen av anslaget med 3,3 milj. kr. kräver ytterligare beredning. Jag tar således inte upp den frågan i detta sammanhang.

Beträffande riksgäldskontorets organisation vill jag lämna följande redogörelse.

Kontoret skall ledas av en styrelse med högst åtta ledamöter. Chef för kontoret blir en riksgäldsdirrektör. En överdirektör skall vara riksgäldsdirrektörens ställföreträdare. Styrelsen utses av regeringen. Fyra ledamöter skall vara riksdagsledamöter vilka kommer att utses så att de i möjligaste mån motsvarar mandatfördelningen mellan partierna i riksdagen. Vidare skall riksgäldsdirrektören ingå i styrelsen. Till detta kommer att finansdepartementet skall vara företrätt i styrelsen samt att det utöver de sex nämnda ledamöterna skall finnas två ledamöter med särskild samhällsekonomisk kompetens och som är kunniga i kreditmarknadsfrågor. Riksgäldsdirrektören skall vara styrelsens ordförande.

Inom kontoret kommer det tills vidare att finnas sex enheter nämligen en upplåningsenhet, en utlandslåneenhet, en garanti- och rättsenhet, en ekonomienhet, en administrationsenhet och en revisionsenhet. Denna enhetsindelning överensstämmer med nuvarande organisation.

Mitt förslag: Följande uppgifter flyttas från riksgäldskontoret och i vissa fall också från riksbanken

- a. riksbankens och riksgäldskontorets nominering av ledamöter till Aktiebolaget Aerotransporters representantskap slopas,
- b. riksbankens och riksgäldskontorets val av en ledamot och en suppleant för denne till styrelsen för Stockholms fondbörs flyttas till regeringen,
- c. riksgäldskontorets nominering av en ledamot till H M Konungens råd för mark- och byggnadsfrågor flyttas till riksdagens förvaltningsstyrelse,
- d. riksgäldskontorets val av ledamöter och suppleanter till styrelsen för Stadshypotekskassan resp. Hypoteksbanken flyttas till regeringen,
- e. riksgäldskontorets val av revisorer och suppleanter till Stadshypotekskassan resp. Hypoteksbanken flyttas till regeringen,
- f. riksgäldskontorets val av ledamöter till partibidragsnämnden flyttas till riksdagens förvaltningsstyrelse och
- g. riksgäldskontorets val av revisorer och suppleanter i Systembolaget resp. Vin- och spritcentralen flyttas till riksdagens förvaltningsstyrelse.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag utom såvitt avser val av revisorer och suppleanter i Stadshypotekskassan och Hypoteksbanken.

Remissinstanserna: Förslagen tillstyrks eller lämnas utan erinran med följande undantag.

Fullmäktige i riksbanken anser att valet av en ledamot och suppleant till styrelsen för Stockholms fondbörs bör flyttas till riksbanken eftersom det finns starka skäl för riksbanken att vara representerad i börsstyrelsen.

Försäkringsinspektionen, Stadshypotekskassan och Hypoteksbanken motsätter sig kommitténs förslag i fråga om val och antal revisorer i Stadshypotekskassan och Hypoteksbanken. *Inspektionen* anser inte det finns skäl att frångå nuvarande ordning på det sätt kommittén föreslagit. Enligt inspektionen kan det, i avvaktan på den pågående översynen av hypotekslagstiftningen, vara en lämplig ordning att en revisor utses av regeringen och att två revisorer utses på ombudsstämman resp. delägarsammanskomst samt att en revisor utses av bankinspektionen som tillsynsmyndighet. *Stadshypotekskassan* föreslår att nuvarande bestämmelser för kassan endast ändras så att den av riksgäldsfullmäktige utsedde revisorn, jämte suppleant, i fortsättningen skall utses av ombudsstämman. *Ombudsstämman* skall alltså utse tre revisorer och bankinspektionen en. *Hypoteksbanken*, som inte anser att det finns skäl att ändra antalet revisorer, föreslår att av bankens revisorer skall tre utses av delägarsammanskomsten och två av regeringen.

Skälen för mitt förslag: Det ändrade huvudmannskapet för riksgälds-

kontoret medför att en del uppgifter som i dag åvilar kontoret och dess fullmäktige bör flyttas. De uppgifter som avses rör val eller nominering av representanter i olika styrelser och nämnder.

Vissa uppgifter rör verksamheter som ligger inom riksdagsområdet, varvid fullmäktige i riksgäldskontoret fått utnämningssrätt i sin egenskap som myndighet under riksdagen. Andra utnämningar som görs av fullmäktige har motiverats av kontorets roll på kreditmarknaden. I en del fall finns dessa motiv kvar.

Kommitténs förslag har i berörda delar utformats efter samråd med riksdagens förvaltningsstyrelse.

Nuvarande nominering av ledamöter till Aktiebolaget Aerotransporters (ABA:s) representantskap

Aktiebolaget Aerotransporter (ABA) bildades år 1948 efter beslut av riksdagen (prop. 1948:176, StU 94, rskr. 188) för att ombesörja bl.a. den reguljära luftfarten i Sverige. Bolaget ägs till lika delar av staten och det privatägda Svensk Interkontinentaltrafik AB (SILA). ABA är bl.a. ett av SAS moderbolag. I samband med riksdagens beslut 1948 fastställdes också hur staten skall representeras i ABA. Regeringen utser 20 personer till ledamöter i ABA:s representantskap. Hälften av dessa föreslås av verk under riksdagen, nämligen riksbanksfullmäktige och fullmäktige i riksgäldskontoret med fem vardera. Avsikten med denna konstruktion är att dessa ledamöter skall ge riksdagen möjlighet att följa ABA:s verksamhet.

Två olika alternativ kan övervägas när det gäller den framtida nomineringen av ledamöter i ABA:s representantskap. Det ena alternativet innebär att riksdagen övertar nomineringsförfarandet. Det organ som ligger närmast till hands för den uppgiften är riksdagens näringsutskott. ABA skulle därmed delvis bli en parallell till AB Procordia. Näringsutskottet utser i dag ledamöter i Procordias styrelse. Motivet för detta alternativ skulle vara att garantera riksdagen direkt insyn i ABA:s verksamhet.

Det andra alternativet innebär att man slopar det formella nomineringsförfarandet. Regeringen utser i dag ledamöter i ett flertal styrelser och nämnder. Beredningen av dessa ärenden sker inom regeringskansliet. Kommunikationsdepartementet skulle kunna ta över ansvaret för nominering av hela representantskapet. Med denna uppläggning skulle ABA:s representantskap handläggas på samma sätt som flertalet av de utnämningar som regeringen gör till olika styrelser och nämnder.

Jag anser i likhet med kommittén att det saknas skäl för att reglera nomineringsförfarandet. Regeringen kan informellt inhämta riksdagens och de olika partigruppernas synpunkter på vilka som bör representera staten i ABA:s representantskap. En konsekvens av detta ställningstagande är att även riksbanksfullmäktiges formella nomineringsrätt bör slopas.

Fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret utser vid ett gemensamt sammanträde en ordinarie ledamot och en suppleant i styrelsen för Stockholms fondbörs. Enligt praxis är den ordinarie ledamoten en tjänsteman vid riksbanken medan suppleanten kommer från riksgäldskontoret.

Styrelsen för Stockholms fondbörs består av 11 ordinarie ledamöter och 11 suppleanter. Regcringen utser ordförande och vice ordförande samt fyra övriga ledamöter och supplanter för dessa. Värdepappersmarknadskommittén (Fi 1987:03), kommer i sitt utredningsarbete att se över bl. a. reglerna om börsstyrelsens storlek och sammansättning.

Starka skäl talar för att riksgäldskontoret skall ha insyn i och nära kunna följa fondbörsens verksamhet. Stockholms fondbörs är bl.a. marknadsplats för premieobligationer. De avgifter riksgäldskontoret betalar till börsen uppgår till drygt fyra milj. kr. för år 1988 vilket gör riksgäldskontoret till den störste bidragsgivaren. Riksgäldskontoret bör även fortsättningsvis vara representerat i börsens styrelse. I och med att riksgäldskontoret blir en regeringsmyndighet är det dock inte lämpligt att styrelsen i riksgäldskontoret utser någon av ledamöterna i börsstyrelsen. Det bör ankomma på regeringen. Mandaten bör också hållas samman så att ordinarie ledamot och suppleant utses av samma instans. Jag föreslår därför att det mandat (ordinarie och suppleant) som i dag delas mellan riksbanksfullmäktige och riksgäldsfullmäktige övergår till regeringen. Detta hindrar inte att också riksbanken, av de skäl riksbanken framfört i sitt remissyttrande, bör vara representerad i fondbörsens styrelse. Jag anser alltså att representanter från såväl riksbanken som riksgäldskontoret bör ingå som ledamöter i fondbörsens styrelse men att de bör utses av regeringen. Denna lösning bör dock vara temporär i avvaktan på värdepappersmarknadskommitténs betänkande.

H M Konungens råd för mark- och byggnadsfrågor.

H M Konungens råd för mark- och byggnadsfrågor hette tidigare Djurgårdsrådet och bildades år 1964 efter beslut av riksdagen. I prop. 1962:98, StU 99, rskr. 230, föreslogs den sammansättning av rådet som fortfarande gäller. Den 1 juli 1987 fick rådet en ny instruktion. Rådet skall enligt instruktionen "främja att mark och byggnader i statens ägo, över vilka Konungen har dispositionsrätten, vårdas, förvaltas och utvecklas effektivt och ändamålsenligt med beaktande av de stora kultur- och naturvärden denna egendom representerar".

Rådet består av åtta ledamöter. Dessa är Konungen, som också är rådets ordförande, riksmarskalken, ståthållaren samt fem ledamöter som utses av Konungen på förslag av riksgäldsfullmäktige, vetenskapsakademien, riksantikvarieämbetet, byggnadsstyrelsen och Stockholms stad.

Rådets uppgifter ligger utanför riksgäldskontorets nuvarande och framtida verksamhetsområde. Anledningen till att riksgäldsfullmäktige är representerat i rådet torde vara att fullmäktige är en myndighet under riksdagen. Uppgiften att föreslå en ordinarie ledamot och en suppleant i

rådet kan därför flyttas från riksgäldsfullmäktige till annan institution under riksdagen. Jag föreslår att riksdagens förvaltningsstyrelse tar över denna uppgift fr.o.m. den 1 juli 1989.

Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och Sveriges allmänna hypoteksbank

Stadshypotekskassan bildades år 1909. Av lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar framgår att styrelsen skall bestå av tio ledamöter. Regeringen utser två ledamöter och två suppleanter och fullmäktige i riksgäldskontoret en ledamot och en suppleant. Förutom de nämnda ledamöterna och verkställande direktören består styrelsen av sex ordinarie ledamöter som väljs på ombudsstämman. En av regeringen utsedd ledamot förordnas av regeringen som ordförande och den av riksgäldsfullmäktige utsedda ledamoten är styrelsens vice ordförande. Riksgäldsfullmäktige utser dessutom en revisor och en suppleant.

Riksgäldsfullmäktiges representation har att göra med främst det förhållandet att riksgäldskontoret garanterar kassans grundfond.

Hypoteksinstitutionernas framtida verksamhet och organisation utreds för närvarande av hypoteksutredningen (Fi 1988:08). Enligt min mening finns det därför inte skäl att nu företa några andra ändringar beträffande val av styrelseledamöter och revisorer än sådana som föranleds av det ändrande huvudmannskapet för riksgäldskontoret. Fullmäktiges uppgift att utse en ledamot bör därför övergå till regeringen. Jag föreslår således att regeringen skall utse sammanlagt tre ledamöter jämte suppleanter till kassans styrelse. Av dessa ledamöter utser regeringen en att vara ordförande och en att vara vice ordförande. Jag föreslår vidare, till skillnad från kommittén, att regeringen skall utse en revisor och en suppleant för denne.

Hypoteksbanken bildades genom beslut av 1859/60 års riksdag. Enligt lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar består styrelsen av sex ledamöter. Regeringen och riksgäldsfullmäktige utser vardera en ledamot, tre utses på delägarsammankomst och dessutom är verkställande direktören ledamot av styrelsen. Ordförande är den av regeringen utsedda ledamoten och vice ordförande den som riksgäldsfullmäktige utser. Fullmäktige i riksgäldskontoret utser en revisor och en suppleant för denne.

Hypoteksbanken är en parallell till Stadshypotekskassan. Även beträffande hypoteksbanken bör således endast sådana ändringar som föranleds av det ändrade huvudmannskapet för riksgäldskontoret göras. Rätten att utse ledamot av styrelsen och revisor m.m. bör således överflyttas till regeringen.

Partibidragsnämnden

Bestämmelserna om partibidragsnämnden finns i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier. Nämnden tillkom efter beslut av 1965 års riksdag (prop. 1965:174, KU 44, rskr. 452). I propositionen 1965 uttalades

att det ej är lämpligt att partistödet administreras av en myndighet under regeringen med hänsyn till eventuella tolkningstvister. I stället borde stödet fördelas av en fristående nämnd som utses av en myndighet under riksdagen, och då lämpligen riksgäldskontoret. Nämnden består av tre jurister.

Jag anser i likhet med kommittén att partibidragsnämnden bör ligga kvar hos en institution under riksdagen. Riksdagens förvaltningsstyrelse är den institution under riksdagen som i fortsättningen bör utse partibidragsnämnden. Utbetalningarna bör göras av riksdagens förvaltningskontor.

I överensstämmelse med riktlinjerna för omröstningsregler i prop. 1986/87:39 om följdlagstiftning till den nya förvaltningslagen föreslår jag också en ändring av nämndens omröstningsregler.

Systembolaget AB och AB Vin- och Spritcentralen

Fullmäktige i riksgäldskontoret utser i dag tre lekmannarevisorer samt suppleanter för dessa i Systembolaget och Vin- och Spritcentralen. Riksdagen beslöt under 1987/88 års riksmöte att behålla dessa revisorer för att garantera riksdagen insyn (FiU 1987/88:12, rskr. 170). Jag föreslår därför att rätten att utse revisorer i Systembolaget resp. Vin- och Spritcentralen flyttas från riksgäldsfullmäktige till riksdagens förvaltningsstyrelse.

4 Andra författningsändringar som kräver riksdagsbeslut

Mitt förslag: I följande lagar utmönstras "fullmäktige i riksgäldskontoret"

- a. lagen (1940:79) om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m. m. vid krig och krigsfara,
- b. lagen (1940:300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m. m. (moratorielagen),
- c. lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden,
- d. lagen (1983:1061) med instruktion för riksdagens förvaltningskontor och
- e. lagen (1988:1387) om statens upplåning.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag. Kommittén har dock därutöver föreslagit en ändring i föräldrabalken och i Kungl. Maj:ts cirkulär (1940:677) angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att biträda ackord och eljest eftergiva statens rätt med avseende å lån från statens utlåningsfonder m.m.

Remissinstanserna: Förslagen tillstyrks eller lämnas i huvudsak utan erinran.

Bankföreningen, sparbanksföreningen och Stockholms överförmyndarnämnd motsätter sig dock kommitténs förslag till ändring av de bestämmelser i föräldrabalken som förutsätter att det finns en möjlighet till inskrivning av underårigas premieobligationer i den s.k. statsskuldboken.

Skälen för mitt förslag: De ändringar jag föreslår har, utom beträffande ändringen av lagen om statens upplåning, samband med det ändrade huvudmannaskapet för riksgäldskontoret.

I lagen (1940:79) om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m.m. vid krig eller krigsfara, i lagen (1940:300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m.m. och i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden finns bestämmelser av den innebörden att regeringen skall höra fullmäktige i riksgäldskontoret innan regeringen fattar beslut enligt någon av de nämnda lagarna. Eftersom riksgäldskontoret från den 1 juli 1989 är en myndighet under regeringen fordras det därefter ingen särskild reglering av förhållandet mellan regeringen och kontoret. Detta innebär självfallet inte att det skulle sakna värde för regeringen att höra kontorets mening i de ärenden som omfattas av ifrågavarande lagar. I lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden föreslår jag vidare ett par ändringar av redaktionell karaktär. I lagen (1983:1061) med instruktion för riksdagens förvaltningskontor förekommer riksgäldskontoret endast på grund av kontorets nuvarande ställning som riksdagsorgan.

Kommittén har härutöver föreslagit en ändring av 15 kap. 8§ föräldrabalken. Ändringen skulle möjliggöra för riksgäldskontoret att upphöra med inskrivning i statsskuldboken av underårigas premieobligationer. Kommittén har bl. a. anfört att förfarandet är mycket tidskrävande för riksgäldskontoret utan att ge motsvarande vinst i fråga om skydd för omyndigas tillgångar. Flera remissinstanser har riktat invändningar mot förslaget och bland annat hänvisat till förmynderskapsutredningens uppfattning (SOU 1988:40 Föräldrar som förmyndare) att inskrivning i statsskuldboken även i fortsättningen är nödvändig. Jag anser att ställning till frågan bör tas i samband med behandlingen av förmynderskapsutredningens betänkande.

I likhet med kommittén föreslår jag vidare en ändring i lagen (1988:1387) om statens upplåning. Enligt 2§ skall regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, riksgäldskontoret förvalta lån som har tagits upp av staten. De lån som åsyftas är sådana som har tagits upp enligt den ifrågavarande lagen om statens upplåning. Som kommittén påpekat finns det emellertid annan statlig upplåning än den som omfattas av lagen om statens upplåning. Jag föreslår därför i förtydligande syfte en ändring av lagen som innebär att regeringens, eller efter regeringens bemyndigande riksgäldskontorets, förvaltning uttryckligen begränsas till att avse lån som har tagits upp enligt lagen om statens upplåning.

Kommittén har också föreslagit en ändring i Kungl. Maj:ts cirkulär (1940:677) angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att biträda ackord och eljest eftergiva statens rätt med avseende å lån från statens utlåningsfonder m.m. Riksgäldskontoret förekommer i cirkuläret tillsammans med riksbanken på grund av ställningen som riksdagsorgan. Eftersom riksgälds-

kontoret som en regeringens myndighet kommer att omfattas av cirkuläret utan att särskilt nämnas föreslår kommittén att riksgäldskontoret utmönstras ur cirkuläret. Kungl. Maj:ts kungörelse (1965:921) om bevakning och avskrivning av vissa statens fordringar m.m. (avskrivningskungörelsen) är för närvarande föremål för en översyn. Jag avser att i samband med denna översyn återkomma till ifrågakvarande cirkulär.

5 Lagrådets hörande

Lagförslagen är sådana att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

6 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. till *Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag på 936 142 000 kr.,
2. till *Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag på 51 745 000 kr.,
3. med ändring av vad som föreslagits i proposition 1988/89: 100 bilaga 9 punkt F 5 och bilaga 14 punkt E 4 till *Riksgäldskontoret: Garantiverksamhet* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag på 1 000 kr.,
4. till *Riksgäldskontoret: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag på 1 000 kr.,
5. till *Riksgäldskontoret: Systemutveckling m. m.* för budgetåret 1989/90 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag på 7 637 000 kr.,
6. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1979: 749) om Stockholms fondbörs,
7. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar,
8. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1970: 65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar,
9. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1972: 625) om statligt stöd till politiska partier,
10. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1940: 79) om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m. m. vid krig och krigsfara,
11. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1940: 300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m. m. (moratorielag),

12. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden,
13. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1061) med instruktion för riksdagens förvaltningskontor,
14. anta förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1387) om statens upplåning,
15. godkänna vad jag anfört i avsnitt 3 rörande nominering av ledamöter till Aktiebolaget Aerotransporters representantskap, ledamot till H M Konungens råd för mark- och byggnadsfrågor och val av revisorer och suppleanter till Aktiebolaget Systembolaget och Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning av riksgäldskommitténs betänkande (SOU 1988:59)

Prop. 1988/89:97
Bilaga 1

Riksgäldskontoret firar år 1989 200-års jubileum. Samtidigt avslutas en epok i kontorets historia. Riksgäldskontoret blir fr. o. m. den 1 juli 1989 en myndighet under regeringen. Inför det ändrade huvudmannskapet tillsatte regeringen den 1 juni 1988 en kommitté för att se över frågor rörande riksgäldskontorets organisation och arbetsuppgifter.

Riksgäldskommittén har delat upp utredningsuppdraget i två delar. I ett första delbetänkande behandlas de frågor kommittén bedömer måste lösas till den 1 juli 1989. Till slutbetänkandet sparas principiella överväganden om eventuella större framtida förändringar av riksgäldskontorets verksamhet.

Ledningen för riksgäldskontoret kommer efter huvudmannaskapsskiftet att förändras jämfört med nuvarande situation. Det gäller såväl den nya styrelsens sammansättning, dess funktion som riksgäldsdirektörens ställning.

Kommitténs överväganden har utgått ifrån den nya verksförordningen. Den bygger på att styrelsen i de flesta frågor har en rådgivande roll. Besluts- och ansvarsfördelningen mellan verkschefen och styrelsen skall göras tydlig och därvid skall styrelsen åläggas beslut av principiell betydelse. Kommittén anser att riksgäldskontorets uppgifter är av sådan karaktär att styrelsen skall ha vidgade beslutsfunktioner utöver de som verksförordningen förespråkar.

Inom riksgäldskontoret skall en avvägning av statsskuldspolitiken mot andra delar av den ekonomiska politiken göras. För denna avvägning bör styrelsen vara ansvarig. Kommittén föreslår därför att styrelsen skall fastställa ramar och riktlinjer när det gäller upplåningen och förvaltningen av statsskulden. I övrigt kommer styrelsen – helt i enlighet med verksförordningen – att fatta beslut om myndighetens anslagsframställan och årsbokslut. Styrelsen skall vidare fatta beslut i anledning av riksrevisionsverkets revisionsberättelser och revisionsrapporter samt om sådana föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner eller landstingskommuner.

I övriga frågor har riksgäldsdirektören att fatta beslut. Mot bakgrund av de riktlinjer och ramar styrelsen fastställt vad gäller upplåningen beslutar riksgäldsdirektören om upptagande av de enskilda lånen. Riksgäldsdirektören bör inte ha en generell rätt att hänskjuta frågor till styrelsen. Det är givetvis honom obetaget att använda styrelsen som det rådgivande organ som den förutsatts vara enligt verksledningspropositionen.

Styrelsens sammansättning och kompetens behandlas också i betänkandet. I enlighet med vad som anges i prop 1986/87:143 om ny riksbankslag och ändrat huvudmannskap för riksgäldskontoret föreslår kommittén att det skall finnas ett väsentligt parlamentariskt inflytande i den nya styrelsen. Det har framstått som angeläget att styrelsen skall vara en liten och kompetent krets. Kommittén föreslår därför att styrelsen skall bestå av åtta personer varav fyra skall vara parlamentariker. Det väsentliga parlamentariska inflytandet anser kommittén vara säkrat om halva styrelsen består av riksdagsledamöter.

I övrigt bör i styrelsen ingå – förutom riksgäldsdirektören – en representant för finansdepartementet. Därutöver bör finnas två personer med särskild samhällsekonomisk kompetens och som är kunniga i kapitalmarknadsfrågor.

Styrelseledamöterna bör fylla höga krav på kompetens och integritet. De bör inte vara bundna till något särskilt intresse på kreditmarknaden eller ha någon anknytning till företag som i hög grad berörs av riksgäldskontorets verksamhet.

Riksgäldskontorets framtida organisation kommer att bli beroende av de arbetsuppgifter som kommer att läggas på kontoret. Till dessa frågor återkommer kommittén i ett slutbetänkande. Den nuvarande enhetsindelningen bör bestå tills vidare. Riksgäldskontoret skall således bestå av sex enheter, en upplåningesenhet, en utlandslåneenhet, en garanti- och rättsenhet, en ekonomienhet, en administrativ enhet och en revisionsenhet. Kommittén uppmärksammar den interna revisionens stora betydelse i ett verk av riksgäldskontorets karaktär. Den bör i likhet med affärsverken ges en självständig organisatorisk placering direkt under riksgäldsdirektören.

De omvärldsförändringar som inom riksgäldskontorets verksamhetsområde kan förväntas bli särskilt stora motiverar en funktion för strategisk analys och planering vid riksgäldskontoret. Kommittén föreslår att en sådan inrättas direkt under riksgäldsdirektören. Den bör innehålla samhällsekonomisk kompetens. Dessutom föreslår kommittén att en direktion inrättas för stöd och råd till riksgäldsdirektören.

I övrigt återkommer kommittén till riksgäldskontorets organisation i slutbetänkandet.

Kommittén har också utarbetat ett förslag till instruktion för riksgäldskontoret. Förslaget bygger i allt väsentligt på de grundprinciper som fastställs i verksförordningen. Den nya lagen om statens upplåning innebär att riksdagen för ett budgetår i sänder bemyndigar regeringen, eller efter regeringens bemyndigande riksgäldskontoret, att ta upp lån till staten. Genom instruktionsförslaget lämnar regeringen ett stående bemyndigande för riksgäldskontoret att ombesörja statsupplåningen och förvalta statskulden. Riksgäldskontoret ges också uppgiften att ställa krediter till förfogande för stalig och annan verksamhet samt att ikläda staten garantier.

Instruktionen fastställer också att de medel som flyter in till riksgäldskontoret skall sättas in på kontorets konto i riksbanken om de inte behövs för att bestrida utgifter. Du upplåningsprogram som utarbetats skall utgå ifrån de kassaöverskott som eventuellt kan finnas på detta konto.

I övrigt innehåller instruktionen regler om styrelsens sammansättning och uppgifter samt om kontorets organisation.

Riksgäldskontorets uppgift att ta upp och förvalta lån till staten är, beloppsmässigt sett, mycket omfattande och ställer därför stora krav på effektivitet och säkerhet i kontorets verksamhet. Kommittén anser att det är nödvändigt att utveckla riksgäldskontorets anslagssystem för att öka graden av flexibilitet och därmed förbättra effektiviteten. Det är dessutom angeläget att i större utsträckning styra riksgäldskontorets verksamhet genom verksamhetsplanering och olika effektivitetsmått. Utifrån detta perspektiv har kommittén diskuterat olika anslagssystem. Tre olika mo-

deller granskas. Kommittén förordar en modell där riksgäldskontorets anslag delas upp i totalt sex olika anslag.

Anslagsframställan för budgetåret 1989/90 har arbetats fram i samråd mellan kommittén och tjänstemän vid riksgäldskontoret. Den är uppställd efter den föreslagna modellen för anslagssystemets utformning. Framställan redovisas i sin helhet i en bilaga till betänkandet.

Riksgäldskontoret har i dag en del uppgifter i egenskap av en riksdagens myndighet vilka vid ett förändrat huvudmannaskap bör flyttas antingen till riksdagens förvaltningsstyrelse eller till regeringen beroende på uppdragets karaktär.

Som en följd av det förändrade huvudmannaskapet för riksgäldskontoret erfordras en hel del formella ändringar i gällande författningar där riksgäldskontoret berörs. Kommittén gör en genomgång av samtliga författningar som rör riksgäldskontoret och föreslår vissa ändringar eller i förekommande fall att vissa författningar helt upphävs.

Förteckning över remissinstanserna och sammanställning av yttrandena

Prop. 1988/89:97
Bilaga 2

Efter remiss har yttranden över betänkandet (SOU 1988:59) Riksgäldskontoret — från riksdagens verk till regeringens myndighet avgetts av Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB), statskontoret, riksrevisionsverket, kammarkollegiet, hovrätten för övre Norrland, fullmäktige i Sveriges riksbank, fullmäktige i riksgäldskontoret, riksdagens förvaltningskontor, partibidragsnämnden, riksdagens revisorer, bankinspektionen, försäkringsinspektionen, exportkreditnämnden, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges advokatsamfund, Centralorganisationen SACO/SR och Stockholms överförmyndarnämnd.

Partibidragsnämnden, bankinspektionen och Centralorganisationen SACO/SR lämnar förslagen utan erinran.

Allmänna pensionsfonden första-tredje fondstyrelserna, Statens industriverk (SIND), Stockholms fondbörs, Sveriges föreningsbankers förbund, Folksam, Landsorganisationen i Sverige LO och Tjänstemännens centralorganisation TCO har avstått från att lämna yttranden.

Övriga remissinstanser har i nedan angivna frågor i huvudsak anfört följande.

1 Styrelse, organisation och instruktion

1.1 Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB)

Under kriser och i krig utsätts den nationella ekonomin för stora påfrestningar. De offentliga utgifterna ökar starkt samtidigt som skatteintäkterna reduceras i och med inkallelser, företagsnedläggningar, minskad konsumtion etc.

Behovet av att få ett grepp om samhällsekonomin under kriser och i krig föranledde regeringen år 1986 att ge i uppdrag åt försvarets forskningsanstalt (FOA) att belysa de störningar i samhällsekonomin som kan förväntas under kriser och i krig. FOA skulle analysera behov och lämplig utformning av ekonomisk-politiska åtgärder i sådana krisskeden. Arbetet leddes av en grupp med representation från finansdepartementet, försvarsdepartementet, riksbanken och ÖCB. FOA lämnade sin rapport i juni 1988.

FOA konstaterar i sin rapport att budgetunderskottet för den konsoliderade offentliga sektorn under ett förkrigsskede kan beräknas öka med ca 125 miljarder och under ett neutralitetsskede med 90–130 miljarder kronor. Ett sådant statsfinansiellt läge ställer stora anspråk på aktivitet hos de organ som medverkar i den statliga finansieringen. Riksgäldskontoret har såsom förvaltare av den statliga upplåningen en central roll i det sammanhanget.

I samband med en nu pågående översyn av ledningen av det civila försvaret under kriser och i krig har övervägts att ombilda funktionen "Skatte- och uppbördsväsendet" till en funktion avseende offentlig finan-

siering. Vid en funktionskonferens hos riksskatteverket – där också bl. a. riksgäldskontoret, riksbanken, rikskontrollverket och finansdepartementet deltog – kom man dock fram till att de olika delarna av den centrala ekonomiska politiken – vari den statliga upplåningen är en viktig del – inte naturligen låter sig sammanfattas i en funktion. En slutsats vid konferensen var att riksgäldskontoret bör i kriser och krig kvarstå som s. k. fristående beredskapsmyndighet. Vidare konstaterades att den erforderliga samordningen av olika ekonomisk-politiska åtgärder i stället borde ske inom ramen för en till finansdepartementet knuten beredskapsdelegation. Denna delegation skall finnas redan i fredstid för samråd och gemensam utveckling av ekonomisk-politiska åtgärdspaketet för kriser och krig.

ÖCB föreslår mot denna bakgrund

att det av riksgäldskontorets instruktion redan från 1989.07.01 framgår att myndigheten också i kris och krig skall handha statens upplåning m. m. och att erforderlig organisation härför skall upprätthållas

att förordningen (1986:294) om ledningen och samordning inom totalförsvarets civila del ändras så att riksgäldskontoret däri upptas såsom s. k. fristående beredskapsmyndighet

att riksgäldskontoret ingår i den beredskapsdelegation för ekonomisk-politiska åtgärder som ÖCB kan komma att förorda när pågående ledningsöversyn slutförts vid halvårsskiftet.

1.2 Statskontoret

2 Styrelsens sammansättning

I prop. 1986/87:43 om bl. a. ändrat huvudmannaskap för riksgäldskontoret uttalade föredragande departementschef (sid 55) att det skall finnas ett väsentligt parlamentariskt inslag i riksgäldskontorets styrelse.

Med bl. a. detta uttalande som grund föreslår riksgäldskommittén att hälften – fyra stycken – av styrelsens ledamöter skall vara riksdagsledamöter. Detta bör enligt kommittén komma till uttryck i instruktionen för riksgäldskontoret.

Statskontoret vill erinra om att föredragande departementschef i prop. 1986/87:99 om ledningen av den statliga förvaltningen uttalade att sammansättningen av styrelsen inte bör regleras, men att antalet ledamöter skall framgå av respektive myndighets instruktion. Vidare framhölls att regeringen alltid bör vara fri att avgöra en styrelses sammansättning men att gällande praxis att i vissa fall inhämta förslag från riksdagspartier och intresseorganisationer bör bestå (sid 93 f).

Enligt statskontoret bör dessa principer gälla även för riksgäldskontoret.

3 Organisation fr. o. m. den 1 juli 1989

Enligt statskontorets mening bör ev organisatoriska förändringar i huvudsak begränsas till sådana som direkt betingas av att riksgäldskontoret byter huvudman. Det innebär

– att den externa revisionen samt en tjänst för denna verksamhet flyttas till riksbanken

– samt att revisionsenheten i förtydligande syfte bör benämnas enheten för internrevision.

Med hänsyn till den speciella roll som internrevisionen har i förhållande till övrig verksamhet inom organisationen kan det vara naturligt att också markera detta organisatoriskt. Det bör ske, såsom kommittén har föreslagit, genom att enheten placeras direkt under riksgäldsdirektören.

Kommittén föreslår att en funktion för strategisk planering inrättas direkt under riksgäldsdirektören och att 730 000 kronor tillförs myndigheten för detta ändamål. Kommittén talar i detta sammanhang om bl a behovet av övergripande planering, långsiktiga frågor, strategisk analys och makroekonomiska bedömningar.

Enligt statskontorets mening behöver riksgäldskontoret utan tvekan kompetens för analys och bedömning av den ekonomiska utvecklingen och av samhällsutvecklingen i övrigt, såväl nationellt som internationellt. Statskontoret har dock f. n. inget underlag för att bedöma resursbehovet härför, hur det skall finansieras och hur funktionen skall organiseras. I avvaktan på resultatet av den översyn av organisationen som statskontoret gör på uppdrag av kommittén bör ev. resurstillskott för strategisk planering m. m. tills vidare avsättas som utrednings- och utvecklingsresurs till riksgäldsdirektörens förfogande samt för utveckling av det system för verksamhetsplanering/budgetering och uppföljning som statskontoret förespråkar under avsnitt 4 nedan.

1.3 Hovrätten för Övre Norrland

4 Instruktion för riksgäldskontoret

Av kommitténs överväganden under avsnittet styrelsens sammansättning och kompetens framgår att vissa styrande regler för styrelsens sammansättning bör finnas. Kommittén anser bl. a. att av styrelsens åtta ledamöter bör det finnas två personer med särskild samhällsekonomisk kompetens och kunniga i kredit marknadsfrågor. Kommittén anser vidare att dessa två ledamöter inte bör vara bundna till något särskilt samhällsekonomiskt intresse på kreditmarknaden eller ha anknytning till företag som i hög grad berörs av riksgäldskontorets verksamhet. Hovrätten delar kommitténs uppfattning i sak men anser att det bör övervägas om inte 7 § bör ange vilka krav som ställs på de nu nämnda ledamöterna.

Vad gäller de föreslagna reglerna om överklagande i 15 § har hovrätten med hänsyn till riksgäldskontorets verksamhet ingen erinran mot dessa.

Hovrätten anmärker härvid att den hänvisning till 14 § i instruktionen som finns på sidan 46 m i betänkandet rätteligen skall vara till 15 §.

1 Sammanfattning

Enligt fullmäktiges mening bör samma behörighetskrav ställas på styrelseledamöter och tjänstemän i riksgäldskontoret som i riksbanken dvs. att de ej bör vara ledamot i en styrelse för ett kreditinstitut eller fondkommissionsbolag.

Fullmäktige avstyrker kommitténs förslag att någon annan än riksgäldsdirektören bör vara ordförande i riksgäldskontorets styrelse. Enligt fullmäktiges mening bör riksgäldsdirektören vara ordförande. I övrigt tillstyrker fullmäktige kommitténs förslag avseende riksgäldskontorets styrelse och dess uppgifter.

Enligt fullmäktiges mening bör vidare vissa förtydliganden göras i bestämmelsen av riksgäldskontorets uppgifter. Sålunda bör av instruktionen framgå vilka av riksgäldskontorets uppgifter som fordrar riksdagsbeslut. Av instruktionen bör också framgå att uppköp av statslån endast får ske via riksbanken.

Fullmäktige har i och för sig inga invändningar mot att förbudet mot eviga lån slopas men av hänsyn till marknadens funktionssätt kan det vara motiverat att lån emitterade på masspappersmarknader har en förfalloklausul.

Vad gäller beredskapsplanläggning förefaller det inte fullmäktige praktiskt att till en beredskapsfunktion sammanföra teknisk skatte- och uppbördsadministration samt planering och genomförande av statens upplåning.

Slutligen understryker fullmäktige inför kommitténs fortsatta arbete med riksgäldskontorets framtida arbetsuppgifter angelägenheten av att för- resp. nackdelar noga övervägs innan förvaltningen av statens finansiella tillgångar förs samman med den statliga upplåningen.

3 Riksgäldskontoret styrelse

Vid överväganden rörande det nya riksgäldskontorets styrelse har kommittén haft verksförordningen som förebild.

I förslaget till instruktion för riksgäldskontoret föreslås styrelsen bestå av högst åtta ledamöter. Samtidigt finns intaget en regel om att fyra av styrelsens ledamöter tillika skall vara riksdagsledamöter. Skälet till detta är att det i flera sammanhang uttalats, bl. a. i propositionen om ny riksbankslag och ändrat huvudmannaskap för riksgäldskontoret (1986/87:143), att i det nya riksgäldsskontorets styrelse skall finnas ett "väsentligt parlamentariskt inflytande". Kommittén har därför ansett det motiverat att detta kommer till uttryck i en regel i instruktionen samt att kravet på väsentligt parlamentariskt inflytande är uppfyllt om fyra av styrelsens högst åtta ledamöter är riksdagsledamöter. Fullmäktige i riksbanken har inga invändningar mot denna bedömning.

Vidare bör enligt kommittén riksgäldsdirektören inte vara ordförande i styrelsen. Detta är en avvikelse från synsättet i verksförordningen där det i stället betonas att en verkschef bör ha ett avgörande inflytande även i

ärenden där denna inte har självständig beslutanderätt. Därtill kommer att det är verkschefen som inför regeringen är ansvarig för en myndighets verksamhet. Verkschefen bör således enligt verksförordningen inte bara ingå i styrelsen utan även vara dess ordförande.

Kommittén har inte närmare redogjort för motiven till sitt ställningstagande utan endast konstaterat att riksgäldskontoret i flera avseenden mera liknar ett affärsverk än en myndighet varför det kan vara en styrka om ordföranden är någon annan än riksgäldsdirektören. Fullmäktige i riksbanken delar inte denna bedömning.

Fullmäktige har inte kunnat finna att avgörande skäl finns som talar för att riksgäldskontoret mera är att se som ett affärsverk än en myndighet. Därtill kommer att enligt verksförordningens förarbeten bör ansvar och beslutsbefogenheter vara när sammankopplade. Riksgäldsdirektören bör därför enligt fullmäktiges mening vara ordförande i riksgäldskontorets styrelse.

Utöver de fyra riksdagsledamöterna föreslås styrelsen bestå av riksgäldsdirektören, en representant från finansdepartementet samt av två personer med "särskild samhällsekonomisk kompetens och som är kunniga i kreditmarknadsfrågor". De två sistnämnda bör heller inte vara bundna till "något särskilt intresse på kreditmarknaden eller ha anknytning till företag som i hög grad berörs av riksgäldskontorets verksamhet". Fullmäktige i riksbanken delar kommitténs bedömning att det är angeläget att integritetskraven upprätthålls. Vidare är det enligt fullmäktiges mening uteslutet att det i riksgäldskontorets styrelse sitter representanter som i eget vinstintresse kan använda sig av sekretessbelagd information.

Beträffande den personliga kompetensen vill fullmäktige erinra om och understryka, vilket kommittén synes ha förbisett, angelägenheten av att det framgår att samma behörighetskrav också ställs på styrelseledamöter och tjänstemän i riksgäldskontoret som i riksbanken dvs. att de ej bör vara ledamot i en styrelse för ett kreditinstitut eller fondkommissionsbolag (jfr prop. 1986/87:143, sid 173).

4 Styrelsens uppgifter

Även beträffande arbetsuppgifterna för riksgäldskontorets styrelse följer kommittén vad som sägs i verksförordningen. I förslaget till instruktion för riksgäldskontorets styrelse anges dock särskilt att utöver vad som anges i verksförordningen skall styrelsen besluta om "ramar och riktlinjer för upptagandet av lån och förvaltning av statens skuld". Riksgäldsdirektören beslutar sedan om enskilda lån enligt de ramar och riktlinjer styrelsen fastställt.

När det gäller formerna för samverkan mellan statsskuldspolitik och penningpolitik föreslår kommittén ingen förändring eller formalisering av nuvarande förfaringsätt. Kommittén framhåller istället att formerna här för bör kunna förändras allt eftersom statsskuldspolitikens inriktning förändras. Fullmäktige i riksbanken delar kommitténs bedömning i denna fråga vilket också kommit till uttryck i fullmäktiges tidigare avlämnade remissvar (jfr prop. 1986/87:143 sid 174).

5 Bestämningen av riksgäldskontorets uppgifter

I förslaget till instruktion slås i den inledande paragrafen fast att riksgäldskontoret har till uppgift att ta upp lån till staten under iakttagande av lagen om statens upplåning liksom att förvalta sådana lån. Härigenom bemyndigas således riksgäldskontoret att ta upp lån till staten för att bl. a. tillhandahålla sådana krediter och fullgöra sådana garantier som riksdagen beslutat om.

Riksgäldskontoret har dessutom till uppgift enligt 1 § förslaget till instruktion att "ställa krediter till förfogande för statlig och annan verksamhet samt ikläda staten garantier". Bestämmelsen har sin motsvarighet i 3 § andra stycket lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret. Dock har i lagen uttryckligen hänvisats till förekommande riksdagsbeslut. Det förefaller naturligt att denna begränsning också i fortsättningen skall gälla och att det därför även i instruktionen böra tas in en motsvarande föreskrift i förtydligande syfte.

I lagen (1988:1387) om statens upplåning har föreskrivits bl. a. att upptagande av lån till staten får ske för att "i samråd med riksbanken köpa upp statslån" (1 § 3). I propositionen (prop 1986/87:1143, sid 87–88) har uttalats att det är av största vikt att uppköpen inte försvårar riksbankens penningpolitik varför uppköpen bör genomföras av riksbanken för riksgäldskontorets räkning för att säkerställa att de blir penningpolitiskt neutrala. En föreskrift av detta innehåll synes enligt fullmäktige vara motiverad att ta in i riksgäldskontorets instruktion.

Ovan anförda synpunkter synes kunna bli tillgodosedda genom tillägg till 1 och 4 §§ förslaget till instruktion för riksgäldskontoret, *se bilaga*.

Vidare föreslås ett slopande av förbudet mot att ta upp lån utan förfalloklausul s. k. eviga lån. Kommittén anför inga skäl härför utan konstaterar att regeln kan undvaras (s. 44).

Riksbanksfullmäktige har i och för sig inga invändningar mot att förbudet slopas, men av hänsyn till marknadens funktionssätt kan det vara motiverat att lån emitterade på masspappersmarknader har en förfalloklausul. Även av administrativt praktiska skäl kan det, som fullmäktige framförde när förslag om sloandet av detta förbud tidigare framlades (se förarbetena till nu gällande lag för riksgäldskontoret FiU 1982/83:16) finnas anledning avstå från eviga lån.

7 Beredskapsplanläggning

Kommittén har redovisat att det inom överstyrelsen för civil beredskap övervägs en ny funktionsindelning varvid funktionen "skatte- och uppbördsväsendet" skulle ersättas med "offentlig finansiering". På bank- och betalningsväsendets område åligger det enligt 30 § riksbankslagen riksbanken att ansvara för beredskapsplanläggningen. Kommittén framlägger inte nu något förslag som berör riksgäldskontorets uppgifter inom totalförsvaret. Tills vidare skall riksgäldskontoret endast stå till förfogande för det samråd som åligger riksbanken i egenskap av ansvarig myndighet.

Tanken att till *en* beredskapsfunktion sammanföra teknisk skatte- och

uppbördsadministration samt planering och genomförande av statens upplåning förefaller knappast praktisk. Att riksgäldskontoret måste upprätthålla sin verksamhet under krigsförhållanden står dock klart. Sedan riksgäldskontoret blivit en myndighet under regeringen bör denna uppgift fastläggas genom att regeringen enligt 2 § första stycket förordningen (1977:55) om vissa statliga myndigheters beredskap m. m. bestämmer att riksgäldskontoret "skall upprätthålla sin verksamhet under krig eller vid krigsfara". Enligt 5 § andra stycket verksförordningen (1987:1100), som enligt förslaget till instruktion skall tillämpas på riksgäldskontoret, skall vidare verksamheten vid kontoret bedrivas så att "därvid ... beaktas de krav som ställs av hänsyn till totalförsvaret ...". Sammantaget innebär detta att riksgäldskontoret har att i sin framtida verksamhet förbereda sig för de uppgifter som kan möta kontoret i dess verksamhet under krigsförhållanden. Det förefaller dock ej för den skull nödvändigt att kontoret inrangeras i en bestämd beredskapsfunktion. Men självfallet skall, såsom framhålles, samråd upprätthållas mellan riksgäldskontoret och riksbanken såsom ansvarig myndighet för "Betalningsväsendet".

9 Avslutande kommentarer

Inför kommitténs fortsatta arbete med riksgäldskontorets framtida arbetsuppgifter vill fullmäktige understryka angelägenheten av att för- resp. nackdelar noga övervägs innan förvaltningen av statens finansiella tillgångar förs samman med den statliga upplåningen. Vad det nämligen är fråga om är att i ett och samma institut föra samman upplåningen på marknadsvillkor för såväl statens som andra myndigheters räkning samtidigt som institutet på bästa möjliga sätt skall förränta den statliga fondförmögenheten. Uppenbart är att klara målkonflikter kan uppkomma i en sådan verksamhet eftersom upplåning förutsätts ske till lägsta möjliga kostnad samtidigt som fondförvaltningen förutses ske till bästa möjliga förräntning.

1.5 Riksgäldsfullmäktige

Enligt förslaget skall styrelsen, utöver vad som anges i 13 § verksförordningen, endast besluta om ramar och riktlinjer för upptagande av lån och förvaltning av statens skuld. Enligt riksgäldskommittén följer detta grundprincipen i verksledningspropositionen att beslut i enskilda ärenden inte skall ligga på styrelsen.

Fullmäktige ifrågasätter denna ordning såvitt avser riksgäldskontoret.

I riksgäldskontorets styrelse kommer att finnas ett väsentligt parlamentariskt inflytande. Detta har sin grund i att många viktiga beslut som berör Sveriges ekonomiska politik kommer att fattas av riksgäldskontoret. Fullmäktige anser därför att verksledningspropositionens modell inte är helt tillämplig på riksgäldskontoret.

Fullmäktige föreslår att frågor av större vikt eller principiell betydelse skall avgöras av styrelsen. Det ankommer på riksgäldsdirektören att göra denna bedömning.

Mot yttrandets lydelse reserverade sig *Lars Tobisson* och *Anne Wibble* och anförde följande:

Prop. 1988/89:97
Bilaga 2

”Vi avstyrker riksgäldskommitténs förslag att regeringen fritt skall kunna utse ordförande i styrelsen. När riksgäldskontoret blir en myndighet under finansdepartementet bör praxis för statliga ämbetsverk följas, nämligen att verkschefen är ordförande i styrelsen.”

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

1.6 Riksdagens revisorer

Som en följd av beslutet att riksgäldskontoret fr. o. m. den 1 juli 1989 får regeringen som huvudman överförs de revisionella uppgifter som i dag åligger *riksgäldskontorets revisionsenhet* i fråga om riksdagsförvaltningen till revisionsenheten vid riksbanken (prop. 1986/87:143, FiU 1988/89:4, rskr 1988/89:30). Samtidigt härmed ändras lagen (1988:46) om revision av riksdagsförvaltningen m. m.

Kommittén föreslår att en tjänst i samband med huvudmannaskapsförändringen flyttas från riksgäldskontorets revisionsenhet till riksbankens. Vi tillstyrker förslaget.

Kommittén uppmärksammar den interna revisionens stora betydelse i ett verk av riksgäldskontorets karaktär och förklarar sin avsikt vara att stärka internrevisionens ställning genom att förebilden för intern revision i en affärsverkskoncern följs.

I vår egenskap av externa revisorer för riksgäldskontoret har vi kunnat följa internrevisionens insatser under en följd av år. Mot bakgrund av våra erfarenheter vill vi livligt instämma i att det är viktigt att det finns en stark internrevision vid riksgäldskontoret.

Organisatoriskt är revisionsenheten nu placerad under fullmäktige. Med utgångspunkt i verksförordningen och efter förebild av de bestämmelser som gäller för affärsverk förordar kommittén att enheten ges en placering direkt under riksgäldsdirektören. Det kan emellertid sättas i fråga om den föreslagna placeringen i sig kommer att innebära någon förstärkning av internrevisionens ställning och oberoende, vilket kommittén synes anse. Vi noterar i sammanhanget att verksamheten vid riksbankens revisionsenhet enligt den nya riksbankslagen (1988:1385) oförändrat kommer att ligga under riksbanksfullmäktige. Vi ifrågasätter om inte samma modell bör gälla för riksgäldskontoret.

Utifrån det uttalade syftet att åstadkomma en stark intern revision anser vi att den föreslagna ordalydelsen i instruktionens 12 § inte är helt invändningsfri. Texten synes bl. a. ge en väl stark betoning på förvaltningsrevision.

Vi föreslår följande formulering av 12 §.

Den interna revisionsavdelningen skall kontrollera att verksamheten i riksgäldskontoret bedrivs säkert, effektivt, författningsenligt och också i övrigt ändamålsenligt samt granska intern kontroll och redovisning.

Resultat av revisionen skall redovisas för styrelsen.

Före denna paragraf bör tas in bestämmelser om riksgäldsdirektörens åligganden.

Vad slutligen beträffar *det framtida riksgäldskontorets arbetsuppgifter* noterar vid med intresse att kommittén i sitt fortsatta arbete ser som en huvuduppgift att utreda frågor om tillskapande av ett nytt centralt "Statens finansverk". Hithörande frågor uppmärksammades av riksdagens revisorer redan i början av 1970-talet (granskningspromemoria 1973:8).

1.7 Bankföreningen

2 Styrelsens sammansättning

Både i verksledningspropositionen och i kommitténs förslag betonas vikten av styrelsens professionalism. Det är därför enligt bankföreningen väsentligt att – utöver fyra riksdagsledamöter samt finansdepartementets företrädare och riksgäldsdirektören – i styrelsen skall ingå två personer med särskild samhällsekonomisk kompetens som är kunniga i kreditmarknadsfrågor. Kommittén anar svårigheten att finna dessa personer eftersom de anses inte böra vara företrädare för marknadsaktörerna och inte heller bundna till något särskilt intresse på kreditmarknaden. Det finns enligt bankföreningen dock anledning påpeka – vad kommittén också refererar (sid. 22) – att styrelsens rådgivarroll enligt verksledningspropositionen möjliggör styrelsemedverkan av företrädare för intressegrupper utan att detta innebär besvärande lojalitetskonflikter. Bankföreningen anser det viktigt att de nämnda två ledamöterna har god kännedom om marknaden och det bör därför, mot bakgrund av nämnda uttalande, inte vara en utgångspunkt att personer från det berörda näringslivet diskvalificeras; det är inte heller lämpligt att styrelsen sammansätts enbart av företrädare för den offentliga sektorn.

1.8 Försäkringsbolagens riksförbund

Riksförbundet har i stort sett inga erinringar mot förslaget om riksgäldskontorets styrelse. Med hänsyn till behovet av avvägning av statsskuldpolitiken mot andra delar av den ekonomiska politiken är det, som kommittén påpekar, angeläget att finansdepartementet har en representant i styrelsen. Riksförbundet instämmer också i att i styrelsen bör ingå representanter med särskild samhällsekonomisk kompetens och kunskap i kreditmarknadsfrågor, vilka inte bör företräda något särskilt intresse på kreditmarknaden. Riksförbundet ifrågasätter om inte den nu nämnda representationen i styrelsen bör inskrivas i 7 § i instruktionen för riksgäldskontoret likaväl som kravet att fyra av styrelseledamöterna skall vara parlamentariker.

Som riksförbundet anförde i sitt yttrande över statsskuldpolitiska kommitténs slutbetänkande är statens upptagande av lån och förvaltningen av statsskulden frågor där avvägning måste ske mellan riksgäldskontoret, riksbanken och finansdepartementet. Detta samråd sker nu i gemensamma planeringsgrupper på tjänstemannaplanet. Någon formalisering av detta samråd föreslås inte i betänkandet. Riksförbundet finner inte heller en formalisering av samrådet erforderlig men förutsätter att fortsatt samråd sker.

Sammanfattning

Ledningsfrågor utöver formerna för styrelsens sammansättning och arbetsätt hade bort anstå till det aviserade slutbetänkandet. Behovet av en direktion m. m. synes svårligen gå att uppskatta innan den underliggande organisationen redovisats. I styrelsen bör ingå ledamöter med särskilda insikter i internationella finansieringsfrågor. Styrelsens inflytande över enskilda låneoperationer bör stärkas. Större garantifrågor bör hänskjutas till styrelsen för beslut.

Lösentid för obligationer bör kunna utläsas av obligationsvillkoren.

Förbudet mot "eviga lån" bör kunna slopas, dock med föreskrift att statslån alltid skall kunna lösas efter uppsägning.

Instruktionen för Riksgäldskontoret bör innehålla uttryckliga omröstningsregler.

Allmänt

Riksgäldskommittén har delat upp utredningsarbetet i två delar. Skälet till denna uppdelning synes bl. a. vara, att den tid som kommittén haft till sitt förfogande icke varit tillräcklig för att slutföra utredningsarbetet i ett sammanhang. Det delbetänkande detta remissyttrande gäller, avses uteslutande behandla de förändringar som är nödvändiga inför det ändrade huvudmannskapet, under det att principiella överväganden kommer att redovisas i ett slutbetänkande.

Samfundet anser, att det hade varit naturligare och mer logiskt att först lösa organisatoriskt viktiga principfrågor för att därefter redovisa förslag till detaljplanering.

Mot bakgrund av den struktur kommittén valt att ge betänkandet, framstår det som mindre välbetänt att redan i delbetänkandet ingå på ledningsfrågor utöver formerna för styrelsens sammansättning och arbetsätt. Behovet av en direktion, inrättandet av en ny tjänst som överdirektör och en funktion för strategisk analys och bedömning synes svårligen gå att uppskatta innan den underliggande organisationens utformning och kompetensresurser redovisats.

Samfundet övergår härfter till att yttra sig över respektive avsnitt i delbetänkandet.

Styrelsens sammansättning och funktion (2. sid. 21)

Samfundet delar kommitténs bedömning, att halva antalet ledamöter bör vara parlamentariker och de skäl som anförts till stöd härför. Det förefaller rimligt att anta, att dessa ledamöter kommer att rekryteras bland de riksdagsledamöter som genom sitt politiska arbete eller annorledes har breda och djupgående kunskaper i ekonomiska och finansiella frågor.

Beträffande ordförandeskapet ser samfundet inga tvingande skäl till varför detta skulle innehas av riksgäldsdirektören, och samfundet anser i

likhet med kommittén det lämpligt att avvika från huvudregeln i proposition 1987/88:99 på den punkten.

Prop. 1988/89:97
Bilaga 2

Samfundet anser, att den ene av de två ledamöter som förutsätts ha samhällsekonomisk kompetens bör ha särskilda insikter i internationella kredit- och kapitalmarknadsfrågor.

Styrelsens uppgifter (2.3.2 sid. 25)

Med hänsyn till de snabba förändringar som sker i de finansiella marknaderna måste styrelsens ramar och riktlinjer för upplåningen bli mycket allmänt formulerade. De närmare lånevillkoren i respektive operation (såsom löptider, valutor, amorteringar, upplåningsform) synes icke gå att reglera inom ramen för sådana riktlinjer. Detta synes med nödvändighet leda till ett synnerligen långtgående beslutsansvar för riksgäldsdirektören jämfört med den nuvarande ordningen. Denna innebär vanligtvis att riksgäldsfullmäktige fattar ett principbeslut för varje enskild låneoperation innefattande bemyndiganden för låncundertecknande och delegering från riksgäldsfullmäktige till riksgäldsdirektören att fatta beslut gällande de närmare lånevillkoren etc. Först härefter och inom ramen för principbeslutet fattar riksgäldsdirektören beslut om lånet skall upptagas eller inte.

Den föreslagna beslutsordningen torde innebära, att verkschefen åläggs ett beslutsansvar som i ekonomiska termer torde sakna motstycke inom statsförvaltningen. Enligt samfundets uppfattning bör styrelsens inflytande över de enskilda låneoperationerna och formerna för dessa därför stärkas. Som nämnts synes detta vara motiverat med anledning av upplåningsbeslutens synnerligen stora ekonomiska betydelse, men ävenledes mot bakgrunden av den kompetens som kommer att finnas representerad i kontorets styrelse.

Samfundet anser icke, att frågor om utfärdande av statlig kreditgaranti generellt bör beslutas av riksgäldsdirektören. Det förefaller rimligt, att åtminstone garantifrågor av större ekonomisk eller principiell räckvidd (såsom exempelvis inom energiområdet, där ett enskilt beslut kan avse en långsiktig riskinvestering i miljardklassen), hänskjuts till styrelsen för beslut.

Riksgäldskontorets organisation (3. sid. 33)

Vad som anförs i detta avsnitt av betänkandet innebär en motivering till varför kontorets organisation i framtiden kommer att redovisas i ett slutbetänkande. Samfundet anser att samma skäl som anförs i den delen motiverar att även frågan om inrättandet av en funktion för strategisk analys och en direktiön behandlas inom ramen för slutbetänkandet. Inrättandet av en tjänst som överdirektör synes ävenledes lämpligen böra anstå. Tjänsten motsvaras för närvarande av innehållet i den tjänst som uppbärs av vice riksgäldsdirektören och några egentliga skäl för denna dubblering anförs icke i betänkandet.

I anslutning till 4 § vill samfundet framföra, att den lösentid som enligt praxis tillämpas, bör kunna utläsas av obligationsvillkoren. Det leder till rättsosäkerhet och olikformighet i behandlingen av enskilda obligationsinnehavare, dvs. i aktuella situationer i praktiken privatpersoner, om kännedom om kontorets praxis från tid till annan skall vara avgörande för om obligationsinnehavaren företer en preskriberad obligation för inlösen. Det föreligger en uppenbar risk för att endast särskilt initiativrika personer, som förstår att skaffa sig kännedom om kontorets praxis, kommer att kunna tillgodose sina intressen.

Samfundet delar kommitténs uppfattning (s. 44) att det nu gällande förbudet mot "eviga" lån bör kunna slopas. Det förefaller emellertid nödvändigt att föreskriva att statslån alltid skall vara möjliga att lösa efter uppsägning. Att för tid och evighet binda staten för ett visst låneengagemang förefaller icke stå i överensstämmelse med den flexibilitet som bör eftersträvas i statsskuldpolitiken och vilken är en grundprincip för det föreslagna anslagssystemet.

Som tidigare nämnts (jfr ovan s. 3), vill samfundet i anslutning till 6 § anmärka, att inrättandet av en tjänst som överdirektör bör anstå till dess frågan ytterligare analyserats inom ramen för slutbetänkandet.

När det gäller bestämmelserna om beslutsförhet i 7 §, förefaller det lämpligt att uttryckligen föreskriva att riksgäldsdirektören skall vara närvarande för beslutsförhet.

Vidare bör 7 § kompletteras med omröstningsregler. (Jfr dock 18 § Förvaltningslagen).

Det framtida riksgäldskontorets arbetsuppgifter (9. sid. 101)

Samfundet anser att kommitténs uttalanden gällande sitt fortsatta arbete förefaller ha alla förutsättningar att leda till förslag som motsvarar de ökade kraven på rationalitet och effektivitet inom statsförvaltningen.

2 Anslagssystem och anslag för budgetåret 1989/90

2.1 Statskontoret

4 Anslagssystem

Kommittén föreslår att riksgäldskontorets anslagssystem förändras. Tre alternativ redovisas till det nuvarande systemet.

Kommittén föreslår att alternativ 1 genomförs. Alternativ 2 och 3 bedömer kommittén svåra att genomföra på kort sikt.

Det föreslagna alternativet (nr 1) innebär framför allt att anslagsstrukturen renodlas och förtydligas. Kommittén föreslår också att samtliga anslag utom "systemutveckling m. m." ges i form av förslagsanslag. Systemutveckling m. m. föreslås som reservationsanslag.

Statskontoret tillstyrker den föreslagna förändringen av anslagssystemet.

met. Statskontoret vill dock framhålla olägenheterna med att systemutveckling/ADB-investeringar ges ett särskilt anslag. Det innebär att man särbehandlar ADB-frågorna såsom avskilda från verksamhetsfrågorna. Erfarenhetsmässigt får detta ofta lätt till följd att ADB-ansvaret avgränsas organisatoriskt och koncentreras till ADB-funktionen. Insikten om ADB som i första hand ett hjälpmedel och stöd i verksamheten går lätt förlorad eller glöms bort. Tekniken riskerar att styra sakområdet och inte tvärs om som bör vara fallet.

Kommittén uttalar att ansvaret för ADB-användningen bör ligga hos de verksamhetsansvariga. ADB-avdelningens uppgifter skall, såsom kommittén även uttrycker det, vara att ge service på uppdrag av verksamhetsansvariga. Statskontoret delar helt kommitténs uppfattning och anser att dessa uttalade principer för ADB-ansvaret är så viktiga att de bör komma till uttryck även i systemet för anslagstilldelningen. Statskontoret ser dock inte hur detta omedelbart skall kunna åstadkommas. Det föreslagna anslagssystemet skapar emellertid förutsättningar för att i ett nästa utvecklingssteg åstadkomma denna förändring. Det ger nämligen enligt statskontorets bedömning bra möjligheter att utveckla ett myndighetsanpassat system för verksamhetsplanering/budgetering och uppföljning/resultatanalys som utan invecklade konstruktioner kan kopplas samman med anslagsstrukturen. Statskontoret finner det därför angeläget att ett sådant utvecklingsarbete snarast kommer till stånd.

Utvecklingsarbetet bör samordnas med och beakta kommitténs överväganden om riksgäldskontorets framtida verksamhet, organisation m. m. Inriktningen av arbetet bör dock inte begränsas till att utveckla ett planerings- och uppföljningssystem som ansluter till det nu föreslagna nya anslagssystemet (alt 1). Arbetet bör också skapa underlag för ytterligare en förändring av anslagssystemet nämligen en övergång till ett anslagssystem av den typ som kommitténs alternativ 2 representerar. I detta struktureras anslagen i verksamhetsgrenar efter vad som är myndighetens huvuduppgifter. Det skapar möjligheter att införa målstyrning med åtföljande resultatansvar. Förvaltningskostnadsanslaget och anslaget för systemutveckling m. m. fördelas och redovisas då på de olika verksamhetsgrenarna. Därmed kan också problemet med det separata ADB-anslaget elimineras.

I ett system med målstyrning och resultatansvar ställs större krav på myndigheten såväl i fråga om framförhållning, långsiktig planering och uppföljning/utvärdering som flexibilitet i den löpande verksamheten. Det utgör bärande skäl för att införa treåriga budgetramar med ramanslag. Utvecklingsarbetet bör därför ske inom ramen för treårsbudgetprocessen.

5 Anslagsförslag för budgetåret 1989/90

I avvaktan på kommitténs slutbetänkande bör enligt statskontorets mening ytterligare medel endast tillföras för

- porton p. g. a. slopad tjänstebrevsrätt
- riksdagstryck p. g. a. tillkommande kostnad genom det förändrade hushållningsmannskapet

– strategisk planering, men att detta tillskott inledningsvis disponeras enligt vad statskontoret föreslagit i avsnitt 3 ovan.

I brist på underlag uttalar sig statskontoret inte i övrigt beträffande anslagsförslaget.

6 Fortsatt utvecklingsarbete

Kommittén har förutskickat att den kommer att avge sitt slutbetänkande under våren 1989. Betänkandet avses behandla riksgäldskontorets framtida arbetsuppgifter och organisation.

Statskontoret gör f. n. på uppdrag av kommittén en översyn av riksgäldskontorets organisation. Översynen skall ligga till grund för kommitténs ställningstagande i organisationsfrågan.

Statskontorets arbete tar sin utgångspunkt i nuvarande organisation. Kommitténs ställningstaganden i återstående frågor om "det framtida riksgäldskontoret" kommer att beaktas i arbetet innan det avslutas och redovisas för kommittén.

Översynsarbetet avgränsas till att åstadkomma den redovisning av verksamhet och organisation som erfordras för regeringens ställningstagande som det kommer till uttryck i främst instruktionen. Det innebär att ge ett underlag för beslut om myndighetens organisatoriska grundstruktur. Att utreda och besluta om myndighetens detaljorganisation bör ankomma på riksgäldskontoret och bör påbörjas så snart grundstrukturen har fastlagts.

I anslutning till att ny organisation för riksgäldskontoret förbereds bör inom kontoret påbörjas ett arbete med att utveckla det system för verksamhetsplanering, internbudgetering och uppföljning som statskontoret berört ovan. Detta utvecklingsarbete bör ges hög prioritet och inriktas på att ge underlag för beslut om treåriga budgetramar och ramanslag.

Tidsmässigt bör det fortsatta utvecklingsarbetet (inkl. statsmakternas beslut i tillämpliga delar) vara inriktat på att senast till budgetårsskiftet 1990/91

- ha fastställt riksgäldskontorets framtida arbetsuppgifter
- genomföra ny organisation för riksgäldskontoret
- genomföra ett system för verksamhetsplanering, budgetering och uppföljning/resultatanalys.

Slutligen bör målet vara att införa treåriga budgetramar och ramanslag för budgetåret 1991/92.

2.2 Riksrevisionsverket

Riksrevisionsverket (RRV) instämmer i allt väsentligt i kommitténs förslag. Verket begränsar sig till att kommentera förslagen om anslagssystem för riksgäldskontoret och om internrevisionens roll och uppgifter samt kommitténs fortsatta arbete med riksgäldskontorets arbetsuppgifter.

RRV biträder förslaget att välja en anslagskonstruktion enligt alternativ 1. Härigenom avskiljs uppgifter som riksgäldskontoret kan påverka från sådana som kontoret inte kan påverka. Till de senare hör räntor på statsskulden, kostnader för upplåning och låneförvaltning och garantiverksamhet. Sådana för kontoret opåverkbara utgifter bör anvisas under förslagsanslag. RRV anser att en strävan bör vara att anvisa medel för kontorets förvaltningsutgifter under ett ramanslag, varigenom kontoret får ansvara för sin verksamhet på det sätt som kommer att bli huvudregel för de statliga myndigheterna.

Eftersom riksgäldskontorets egna kostnader för uppdragsverksamheten inte är väsentliga i relation till de totala kostnaderna och eftersom verksamheten inte bedrivs i påtaglig konkurrens, behövs inte någon mera komplicerad form att anvisa medel. Om medel för kontorets förvaltningskostnader anvisas över ramanslag kan övervägas att lägga också uppdragsverksamheten under ett eget ramanslag om 1 000 kr. eller som en särskild post i en stat under förvaltningsanslaget med ett nettobelopp om 0 kr. Till verksamheten bör knytas en särskild anslagskredit för kaptialförsörjning inkl. förlustutjämning.

Kommittén anser att det kan vara lämpligt att senare pröva alternativ 2. Enligt RRVs mening torde detta alternativ inte vara nödvändigt för att åstadkomma en förbättrad verksamhetsstyrning. Alternativet är avsevärt sämre än alternativ 1, eftersom medel för riksgäldskontorets verksamhet skulle anvisas över ett förslagsanslag. Det blir därför svårt för regeringen att begränsa sådana kostnader som riksgäldskontoret skall hålla sig inom. De effekter som kommittén vill uppnå bör kunna fås genom en förbättrad redovisning. RRV vill i detta sammanhang erinra om att verket 1986 på regeringens uppdrag utredde vissa frågor om riksgäldskontorets redovisning (Ändrade metoder för att redovisa kursdifferenser och vissa ränteutgifter, RRV dnr 1986:561). RRV föreslog därvid att kontoret skulle förbättra sin externa redovisning genom att gå över till en ny redovisningsmodell. Den föreslagna redovisningsmodellen skulle ge förbättrade möjligheter att redovisa verksamheten fördelad på verksamhetsgrenar, organisatoriska enheter, aktiviteter m. m. oberoende av anslagsstrukturen. Genom en sådan redovisning skulle det vara möjligt att styra och redovisa verksamheten utan att behöva underindela ansagen i verksamhetsgrenar etc.

Internrevision

RRV konstaterar med tillfredsställelse att verket i tidigare sammanhang framförda synpunkter angående den externa revisionen av riksgäldskontoret tillgodosetts (RRVs yttrande 1986.09.10 över stasskuldspolitiska kommitténs slutbetänkande, RRV dnr 1986:350). Ifråga om den framtida revisionen av Nordiska rådets presidiesekretariat anser dock RRV, i likhet med vad som anfördes i remissyttrandet, att det är mest ändamålsenligt om all revision av Nordiska rådets verksamhet i Sverige sker genom en organisation. RRV svarar i Sverige, i enlighet med Internordiska revi-

sionsordningar (senaste ändring i Köpenhamn den 21 augusti 1986) för all revision av verksamhet under Nordiska rådets budget och bör enligt RRVs mening också svara för den finansiella revision som det här är fråga om av presidiesekretariatets verksamhet.

Prop. 1988/89: 97
Bilaga 2

Kommitténs fortsatta arbete

Kommittén tar också upp frågor om det framtida riksgäldskontorets arbetsuppgifter. RRV delar en grundläggande utgångspunkt som kommittén anger för det fortsatta utredningsarbetet, nämligen att det finns ett stort behov av att stärka central finansförvaltning och ekonomistyrning i staten. Om den fortsatta utredningen endast görs med utgångspunkt i vilka uppgifter riksgäldskontoret bör ansvara för, utan hänsyn till konsekvenserna för andra myndigheter, kan dock enligt RRVs mening endast marginella frågor tas upp till behandling i kommittén.

2.3 Fullmäktige i riksbanken

6. Anslagssystem

Vad avser kommitténs överväganden om framtida anslagssystem för riksgäldskontoret vill fullmäktige endast understryka vad kommittén själv säger att det är angeläget att anslagssystemet får en så flexibel utformning att det möjliggör för riksgäldskontoret att snabbt anpassa sig till olika uppkomna situationer. Inte minst utvecklingen på det finansiella området motiverar en stor flexibilitet i anslagssystemet vad avser t. ex. data- och systemutveckling.

2.4 Riksdagens revisorer

Vid vår externa revision har vi kunnat konstatera att de nuvarande *anslags- och redovisningssystemen* vid riksgäldskontoret har stora brister. Bl. a. försvårar de mätningar av verksamhetens resultat och effektivitet. Kommittén har på ett utmärkt sätt åskådliggjort nackdelarna med nuvarande anslagssystem och för i betänkandet en grundlig diskussion om alternativa anslagsmodeller. Enligt vår mening har kommittén stannat för det alternativ som från olika utgångspunkter för närvarande synes mest lämpligt.

I detta sammanhang vill vi också nämna att riksdagens revisorer sedan länge försökt intressera ansvariga vid riksgäldskontoret för att i större utsträckning tillämpa den statliga bokföringsförordningen. Vi noterar att förordningen kommer att tillämpas fullt ut då riksgäldskontoret blir regeringens myndighet.

2.5 Advokatsamfundet

Anslagsystem för riksgäldskontoret (5. sid 55)

Prop. 1988/89:97

Bilaga 2

Det föreslagna alternativet synes enligt samfundets uppfattning ha goda förutsättningar att tillgodose de krav på kontorets verksamhet som uppställs i avsnitt 5.10 s. 72. Samfundet avstår från att i övrigt i detalj yttra sig i denna del, eftersom verksamheten förutsätts bli föremål för utvärdering efter det systemets ändamålsenlighet tillämpas i praktiken (jfr s. 73 nederst).

3 Uppgifter som flyttas från riksgäldskontoret och andra författningsändringar

3.1 Kammarkollegiet

Kommitténs förslag berör kammarkollegiets fondbyrå i följande hänseenden.

Möjligheten till inskrivning i statsskuldboken av premieobligationer, som ingår i donationsmedel förvaltade av statsmyndigheter, föreslås upphävd (s. 96 i betänkandet). Fondbyrån förvaltar premieobligationer för mindre belopp från avvecklade arvsfondsdödsbon eller sådana donationsfonder som på senare år överlämnats till fondbyrån från andra myndigheter. Byrån placerar själv inte medel i premieobligationer. En del av innehavet är inskrivet i statsskuldboken, men den möjligheten behövs inte för bevakning av dragningar och inlösen, eftersom obligationerna kan läggas in i fondbyråns bankdepå och banken i sådant fall sköter bevakningen. Kollegiet har därför inget emot att möjligheten till inskrivning upphävs.

Kommittén föreslår vidare (s. 98 ö) upphävande av statskontorets cirkulär (1968:773) om överlämnande av donations- och liknande medel till förvaltning hos statskontorets fondbyrå. Enligt kungörelsen (1972:646) med anledning av överföring av vissa uppgifter från statskontoret till kammarkollegiet gäller cirkuläret även efter fondbyråns flyttning till kollegiet. En del av uppgifterna i cirkuläret är emellertid inte längre aktuella och vissa bestämmelser däri har visat sig opraktiska. Kollegiet tillstyrker därför att cirkuläret upphävs.

Fondbyrån har sedan gammalt som en av sina viktigaste uppgifter att hjälpa de organ inom statsförvaltningen och svenska kyrkan som så önskar med deras förvaltning av donationsfonder. Den service fondbyrån därvid erbjuder består främst av placeringsverksamhet, bokföring, redovisning samt kassa- och värdepappershantering. Däremot ankommer det inte på fondbyrån att besluta om hur fondernas ändamål skall tillgodoses. Statliga eller kyrkliga organ kan alltså lämna över den ekonomiska förvaltningen av sina donationsfonder till kollegiet. Det formella stödet härför finns i regeringens beslut 1968-06-28 som ligger till grund för statskontorets cirkulär och som inte bör upphävas. Beslutet bifogas. Efter permutationslagens ikraftträdande 1972-07-01 fattas beslut om överlämnande av förvaltningen genom permutation i varje enskilt fall. Denna viktiga verksamhet

som torde innebära betydande rationaliseringsvinster för den statliga och kyrkliga fondförvaltningen behöver alltså inte längre cirkulärets stöd.

I kapitel 9 om kommitténs fortsatta utredningsarbete sägs att en sammanlagning av all statlig fondförvaltning visserligen inte är aktuell men att en viss samordning bör övervägas. Kollegiet vill framhålla att de av kollegiet förvaltade fonderna som regel inte är statliga medel utan att tillgångarna tillhör fonderna i egenskap av självständiga rättssubjekt. Detta gäller inte bara de ca 250 donationsfonderna, vilka tillkommit genom förordnanden av enskilda, utan också övriga fonder vilka inte ingår i statsbudgeten utan är avsatta för bestämda ändamål med särskilda intressenter. Vid de organisatoriska övervägandena måste detta förhållande tillmätas avgörande vikt, och kollegiet förutsätter därför att synpunkter från representanter för fondernas intressenter inhämtas under utredningsarbetet.

Prop. 1988/89:97
Bilaga 2

3.2 Hovrätten för Övre Norrland

8.2 Andra författningsändringar

Vad gäller de föreslagna ändringarna i 15 kap. 8 § föräldrabalken finner hovrätten att det inte möter något hinder att slopa möjligheten till inskrivning av omyndigas värdepapper i stasskuldboken.

Hovrätten har inte något att erinra mot utformningen av de författningsförslag som kommittén lägger fram.

3.3 Fullmäktige i riksbanken

Fullmäktige avstyrker kommitténs förslag vad avser styrelsen för Stockholms fondbörs. Enligt fullmäktige kan det i framtiden sakligt sett finnas starkare skäl för riksbanken än i dag att vara representerad i styrelsen. Enligt fullmäktiges mening bör därför riksbanken, i avvaktan på det slutliga ställningstagandet till Värdepappersmarknadskommitténs betänkande, fortsättningsvis ensam utse sin representation i styrelsen för Stockholms fondbörs.

8 Utnämning eller nominering av styrelserepresentanter

Riksgäldskontoret utser idag, beroende på antingen sin ställning som myndighet under riksdagen eller på sin centrala roll på kreditmarknaden, styrelserepresentant i några bolag och nämnder. I ett av dessa sker valet gemensamt med riksbanken (fondbörsen) och i ett utser regeringen på förslag av riksbanken resp. riksgäldskontoret hälften vardera av de ledamöter som myndighet under riksdagen skall välja (Aktiebolaget Aerotransporter). När riksgäldskontoret ny byter huvudmannaskap bör reglerna ses över. Även riksbankens utnämnings- eller nomineringsrätt påverkas i de fall detta skett delat eller gemensamt med riksgäldskontoret.

Fullmäktige har inga invändningar mot kommitténs förslag att nomine-

ringsförfarandet slopas och att regeringen fortsättningsvis utan sådant särskilt förfarande utser samtliga ledamöter i Aktiebolaget Aerotransporters representantskap.

Däremot vill fullmäktige avstyrka kommitténs förslag vad avser styrelsen för Stockholms fondbörs. Enligt fullmäktige kan det i framtiden sakligt sett finnas starkare skäl för riksbanken än i dag att vara representerad i styrelsen. Utvecklas obligationsmarknaden i den takt som kan förväntas samtidigt som en allt större del av handeln sker över börsen är det viktigt för riksbanken att vara representerad i styrelsen, eftersom omvårdnaden om obligationsmarknaden primärt är en angelägenhet för riksbanken. Enligt fullmäktiges mening bör därför riksbanken, i avvaktan på det slutliga ställningstagandet till Värdepappersmarknadskommitténs betänkande, fortsättningsvis ensam utse sin representation i styrelsen för Stockholms fondbörs.

I övrigt har fullmäktige ingen erinran mot kommitténs förslag rörande utnämning eller nominering av representanter i berörda styrelser och nämnder.

3.4 Försäkringsinspektionen

Vad gäller förslagen till nya bestämmelser om revisorer för granskning av stadshypotekskassans resp. hypoteksbankens förvaltning anser inspektionen att det finns anledning att nu frångå den gällande ordningen på sätt som föreslagits. Inspektionen anser att i väntan på resultatet av den pågående översynen av hypotekslagstiftningen kan en lämplig ordning vara att regeringen utser en revisor, att två revisorer utses på ombudsstämma resp. på delägarsammanskomst samt att bankinspektionen såsom tillsynsmyndighet ges rätt att utse en revisor.

3.5 Bankföreningen

8 Övriga författningsändringar

Riksgäldskommittén har förslagit att möjligheten till inskrivning i statskuldsboken av omyndigs premieobligationer skall upphöra. Kommittén motiverar sitt förslag med att förfarandet är tidskrävande för riksgäldskontoret utan att ge motsvarande vinst i fråga om skydd för omyndigs tillgångar. Dessutom utnyttjas möjligheten alltmer sällan.

Bankföreningen vill i detta sammanhang erinra om att förmynderskapskommittén i sitt nyligen avlämnade betänkande (SOU 1988:40) Föräldrar som förmyndare föreslagit att bestämmelsen i 15 kap. 8 § föräldrabalken, enligt vilken obligationer m. fl. värdepapper skall nedsättas i öppet förvar i riksbanken eller annan bank så snart det sammanlagda värdet på sådana värdepapper överstiger ett belopp motsvarande två gånger gällande basbelopp, skall upphöra att gälla. Kommittén har vidare föreslagit att lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar skall upphöra. Genomförs de föreslagna ändringarna i lagstiftningen kommer möjligheten att skriva in premieobligationer i statskuldsboken att bli den enda kvarståen-

de möjligheten till kontroll av förmyndares, förvaltares och gode mäns förvaltning i fråga om sådan egendom.

Prop. 1988/89:97
Bilaga 2

Avtal med bank skall dock enligt förslaget kunna träffas om förvaltning av enskilda värdehandlingar på villkor som överförmyndaren uppställer. En sådan förvaltning torde dock om den begränsas till att avse premieobligationer ställa sig alltför dyr för att utgöra ett rimligt alternativ. Enligt föreningen får det givetvis anses olämpligt att frågan om kontrollmöjligheterna handläggs i två skilda sammanhang utan samordning. Föreningen förordar därför att finansdepartementet samordnar beredningen av föreliggande förslag med justitiedepartementet, som har att ta ställning till förmyndarskapsutredningens nu nämnda betänkande. Härvid bör alltså nog övervägas på vilket sätt en eventuell kontrollfunktion av förmyndarens förvaltning lämpligen bör gestaltas.

3.6 Sparbanksföreningen

Kommittén föreslår att reglerna i 15 kap. 8 § föräldrabalken ändras varigenom möjligheten till inskrivning i statsskuldboken slopas. Detta överensstämmer inte med vad förmyndarskapsutredningen framför i sitt betänkande Föräldrar som förmyndare, SOU 1988:40. Där föreslås att möjligheten till inskrivning i statsskuldboken skall kvarstå i vissa fall. Sparbanksföreningen, som inte i detta sammanhang vill ta ställning i frågan huruvida inskrivningsmöjligheten bör kvarstå, vill understryka vikten av att de två utredningarna samordnas i denna fråga.

För övrigt har sparbanksföreningen inte något att invända mot de av kommittén föreslagna ändringarna.

3.7 Hypoteksbanken

Det främsta sambandet mellan Riksgäldskontoret och Hypoteksbanken är att kontoret garanterar Hypoteksbankens grundfond på för närvarande 2,3 miljarder kronor. Denna omständighet utgör bakgrund till att Riksgäldsfullmäktige – enligt gällande lag – utser en ledamot av Hypoteksbankens styrelse, som skall vara styrelsens vice ordförande, jämte en suppleant för denne. Härjämte utser Riksgäldsfullmäktige en revisor och en suppleant för denne.

Enligt kommittéförslaget flyttas rätten att utse ledamot jämte suppleant i bankens styrelse från Riksgäldskontoret till Regeringen. Med hänsyn till att Riksgäldskontoret i fortsättningen skall betraktas som en myndighet underställd Regeringen, har Hypoteksbanken ingen erinran mot förslaget.

Enligt gällande lag skall Hypoteksbanken ha fem ordinarie revisorer jämte lika många suppleanter. En ordinarie revisor jämte suppleant utses av Riksgäldsfullmäktige, medan Bankinspektionen utser en ordinarie revisor jämte suppleant. Övriga revisorer jämte suppleanter väljs på ordinarie delägarsammankomst. Av de på delägarsammankomsten utsedda revisorerna skall en ordinarie revisor och hans suppleant vara auktoriserade revisorer.

Enligt kommittéförslaget skall det i fortsättningen endast finnas två av

Regeringen utsedda revisorer i Hypoteksbanken jämte suppleanter för dessa. Anordningen med förtroendevalda revisorer avskaffas helt. Detta är enligt Hypoteksbankens mening helt oacceptabelt. Hypoteksbanken utgör en del av landshypoteksorganisationen och det är angeläget att de i organisationen ingående föreningarna ges tillfälle att genom utseende av revisorer i banken erhålla insyn i dennas verksamhet.

Kommittén har inte förebragt några skäl för en ändring av antalet revisorer och suppleanter. Hypoteksbanken anser att antalet revisorer liksom tidigare skall vara fem ordinarie och fem suppleanter. Av dessa skall tre ordinarie och lika många suppleanter utses av delägarsammanskomsten, medan återstående två ordinarie och två suppleanter bör utses av Regeringen.

Hypoteksbanken har ingen erinran mot förslaget att avskaffa möjligheten för Riksgäldskontoret att utse ombud på delägarsammanskomsten.

3.8 Stadshypotekskassan

Kassastyrelsens sammansättning

Som riksgäldskommittén konstaterar tillhör den grundläggande frågan om statens roll i Stadshypotekskassan de centrala uppgifterna för den nu inledda hypoteksutredningen. I avvaktan på hypoteksutredningens överväganden bör nu ingen saklig prövning göras av den lämpliga sammansättningen av kassastyrelsen, utan det bör endast klargöras vem som skall överta riksgäldsfullmäktiges nuvarande uppgift att utse en ordinarie ledamot och en suppleant i styrelsen. Stadshypotekskassan har därvid ingen invändning mot att uppgiften flyttas till regeringen, som ju redan utser de två övriga statliga ledamöterna.

Antalet revisorer

I fråga om revisorerna är riksgäldskommitténs ställningstagande mer oklart, eftersom det synes finnas en bristande korrespondens mellan det i texten beskrivna förslaget och det formella författningsförslaget. I författningsförslaget finns också ändringar som överhuvudtaget inte har kommenterats i kommitténs överväganden.

Stadshypotekslagets nuvarande bestämmelser innebär att det skall finnas fyra revisorer hos Kassan och suppleanter för dessa. Riksgäldsfullmäktige utser en av revisorerna. En revisor, som skall vara revisionens ordförande, utses av bankinspektören och de två återstående av Kassans ombudsstämma. En av de stämموvalda revisorerna skall vara auktoriserad revisor.

I kommitténs överväganden är revisorsfrågan kortfattat behandlad. Förslaget anges på följande sätt: "Kommittén föreslår att de lekmanarcvisorer som fullmäktige utser avskaffas". I förslaget till författningstext däremot är det de av Kassans ombudsstämma utsedda revisorerna som avskaffas. Likaså fräntas bankinspektionen rätten att utse revisor, medan i

stället regeringen föreslås få till uppgift att utse två revisorer. Något krav på auktoriserad revisor kvarstår inte.

Vi utgår från att här måste ha skett något misstag, som får skyllas på den tidspress under vilken riksgäldskommittén arbetat. Det kan inte rimligtvis ha varit kommitténs mening att beröva Kassans ombudsstämman rätten att utse revisorer eller att avskaffa kravet på att minst en av Kassans revisorer skall vara auktoriserad. Stadshypotekskassan avstyrker bestämt sådana propåer.

Vem bör utse revisorerna

Enligt betänkandets text anser kommittén att den lekmanarevisor som riksgäldsfullmäktige utser skall avskaffas. Vid underhandskontakt med kommitténs expert har vi emellertid förstått att kommittén inte alls avsett att den statligt utsedde revisorn skall avskaffas, utan tänkt sig att uppgiften att utse denne skulle flyttas till regeringen. Vidare har man uppfattat dagens bestämmelser så, att staten utser två revisorer varav en genom riksgäldsfullmäktige och en genom bankinspektionen. Om då regeringen övertar uppgiften att utse den ena revisorn har man tyckt det mindre lyckligt att en under regeringen lydande myndighet skall utse den andra.

Här menar vi emellertid att riksgäldskommittén gjort en olämplig bedömning. I och med att Stadshypotek år 1970 ställdes under bankinspektionens tillsyn överfördes det som tidigare varit regeringens uppgift, nämligen att utse en revisor för stadshypotekskassan, till inspektionen. Det finns ingen anledning att nu frånta bankinspektionen den uppgiften, eftersom saken på inget sätt hänger samman med riksgäldens omvandling. Bankinspektionen utser enligt bankrörelselagen en eller flera revisorer i varje bank, och det skulle vara synnerligen märkvärdigt om inte samma förhållande skulle gälla för stadshypotekskassan.

Om man således håller fast vid att bankinspektionen skall utse en revisor leder kommitténs återgivna resonemang snarast till slutsatsen att det är olämpligt att låta regeringen utse ytterligare en statlig revisor. Man kommer alltså på denna väg fram till det som kommittén i betänkandetexten föreslår, nämligen att den av riksgäldsfullmäktige utsedde revisorn skall avskaffas. Det betyder dock inte att antalet revisorer bör minskas. Vi föreslår därför att ombudsstämman får utse ytterligare en revisor, dvs. sammanlagt tre.

Egentligen kan det ifrågasättas om det överhuvudtaget finns skäl att i stadshypotekslagen fastlägga exakt hur många revisorer stämman skall utse, men som ett första steg skulle dock en utvidgning till tre vara av värde. T. ex. vill vi peka på att nuvarande bestämmelser förhindrar att Kassan får två auktoriserade revisorer, vilket skulle kunna vara naturligt i ett kreditinstitut av Stadshypoteks storlek. Något absolut krav på detta krav bör emellertid inte uppställas i lagen.

Möjligen som konsekvens av att kommitténs lagtextförslag avskaffat de på Kassans ombudsstämma valda revisorerna har också paragrafens sista stycke, som inrymmer jävsbestämmelser rörande revisorerna, försvunnit. Från Kassans sida har man tidigare uppfattat det som en brist att dessa frågor inte varit ordentligt reglerade i stadshypotekslagen och med stor tillfredsställelse sett att de numera har förts in. Bestämmelser av motsvarande innehåll finns ju också t. ex. i bankrörelselagen. Vi anser alltså att ingen ändring bör ske på denna punkt.

Sammanfattning

I avvaktan på hypoteksutredningens genomgång av frågor som rör statens roll i Stadshypotek bör nu endast vidtas de anpassningar som är en direkt konsekvens av att riksgäldsfullmäktige avskaffas. Att regeringen då övertar uppgiften att utse vice ordföranden med suppleant i stadshypotekskassans styrelse anser vi naturligt. I fråga om utseende av en revisor förordar vi att det i stället överläts åt ombudsstämman att utse tre revisorer i stället för dagens två. Slutligen anser vi att stadshypotekslagens bestämmelser om revisorsjäv skall finnas kvar.

3.9 Advokatsamfundet

Vissa uppgifter som flyttas från riksgäldskontoret (7. sid. 81)

De uppgifter som flyttas från riksgäldskontoret synes i princip utgöra en konsekvens av det ändrade huvudmannskapet och föranleder inga kommentarer från samfundets sida.

Övriga författningsändringar (8. sid. 89)

Remisstiden har icke tillåtit samfundet att göra en självständig inventering av eventuellt erforderliga författningsändringar.

Samfundet har inget att erinra mot vad som anförs av kommittén i denna del.

3.10 Stockholms överförmyndarnämnd

Sammanfattning

Stockholms överförmyndarnämnd anser sig inte kunna tillstyrka kommitténs förslag att bestämmelsen i 15 kap. 8 § 3 st. föräldrabalken om inskrivning av premieobligationer skall tas bort. Kommitténs förslag medför att premieobligationer inte heller skall deponeras i bank, såvida inte värdet av förefintliga värdepapper överstiger den gräns på två basbelopp som är angiven i 15 kap. 8 § 1 st. föräldrabalken. Att kommittén har uppfattningen att möjligheterna till kontroll inte minskas nämnvärt genom förslaget visar en bristande insikt i överförmyndarnas tillsynsverksamhet. Det bör

observeras att Förmyndarskapsutredningen i sitt nyligen avgivna betänkande SOU 1988:40 dels föreskriver skyldighet för förordnade förmyndare, gode män och förvaltare att skriva in premieobligationer i statsskuld-boken (14 kap. 9 §), dels ger överförmyndaren möjlighet att fatta särskilt beslut om inskrivning i de fall där det behövs för att trygga förvaltningen vid föräldraförvaltning (13 kap. 19 §).

Avsnitt föräldrabalken

Riksgäldskommittén

Kommittén anser det inte sannolikt att möjligheterna för kontroll av förmyndarens förvaltning i praktiken nämnvärt minskas om möjligheten till inskrivning helt tas bort. Möjligheten till inskrivning föreslås därför upphävd, genom att föräldrabalken ändras så att den inte längre förutsätter att sådan inskrivning kan ske.

Överförmyndarnämnden

Förslaget synes ha lämnats utifrån föreställningen att premiobligationer kan deponeras i bank i stället för att skrivas in i statsskuld-boken. Detta är dock en felsyn, eftersom ett upphävande av bestämmelsen om inskrivning medför att depositionskrav inte kan ställas förrän premiobligationerna ensamma eller tillsammans med andra värdepapper överstiger två basbe-lopp, dvs. f. n. 55 800 kronor. I de flesta förmynderskap, godmanskap och förvaltskap skulle därmed överförmyndaren fråntagas möjligheten till effektiv kontroll av premieobligationer.

Nuvarande regler om inskrivning ger överförmyndaren möjlighet att på ett enkelt sätt tillse att omyndiga och personer vars egendom förvaltas av god man eller förvaltare förvaras på ett tillfredsställande sätt och att utfallande vinst verkligen tillfaller ägaren av obligationen. Genomförs kommitténs förslag fråntas överförmyndaren möjligheten till effektiv kontroll. Detta medför påtagliga risker för att omyndigas och huvudmäns obligationer kan bli föremål för utbyte vid utfallande vinster utan att överförmyndaren får kännedom därom. Överförmyndarens svårigheter att kontrollera premieobligationer har också varit avgörande för Förmynderskapsutredningens enhälliga uppfattning att inskrivning även i fortsättning är nödvändig. SOU 1988:40 s. 168.

	Sid
Regeringens proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde	15
1. Inledning	15
2. Anslagsfrågor budgetåret 1989/90	16
3. Vissa uppgifter som flyttas från riksgäldskontoret	20
4. Andra författningsändringar som kräver riksdagsbeslut	24
5. Lagrådets hörande	26
6. Hemställan	26
7. Beslut	27
Bilaga 1. Sammanfattning av förslaget i betänkandet	28
Bilaga 2. Förteckning över remissinstanserna och remissammanställning	31

